

Hrvatsko knjižničarsko društvo

20. okrugli stol



ZA KNJIŽNIČNE USLUGE ZA OSOBE S INVALIDITETOM I OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA

Inkluzivne i pristupačne knjižnice



Hrvatsko knjižničarsko društvo

20. okrugli stol za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama

Inkluzivne i pristupačne knjižnice
– programska knjižica –

27. rujna 2024.

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu



INKLUZIVNE I PRISTUPAČNE KNJIŽNICE

20. okrugli stol za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama
Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 27. 9. 2024.

Organizator

Hrvatsko knjižničarsko društvo
Komisija za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama
Komisija za slobodan pristup informacijama i slobodu izražavanja
Sekcija za narodne knjižnice

Suorganizatori

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Filozofski fakultet u Osijeku
Knjižnice grada Zagreba

Nakladnik

Hrvatsko knjižničarsko društvo

Za nakladnika

Jasenska Pleško

Uredila i oblikovala

Vlasta Šolc

Uredništvo

Snježana Ercegovac
Matija Panić
Maela Rakočević Uvodić

Jasmina Sočo
Ksenija Švenda Radeljak
Ira Tuzlančić

Lektura ili prijevod sažetaka i životopisa na engleskom

Jasna Turković

Lektura

Snježana Ercegovac

Oblikovanje omota

Monika Rastovac

ISBN 978-953-8176-31-9



NACIONALNA
I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
UZAGREBU



PROGRAM

8:30 REGISTRACIJA

9:00 UVOD I POZDRAVNI GOVORI

POZVANA IZLAGANJA (moderira: Anita Malkoč Biščan, viša knjižničarka)

9:20 – Lisa Krolak, knjižničarka (UNESCO-ov Institut za cjeloživotno učenje, Hamburg / IFLA EALS – Radna grupa za zatvorske knjižnice): **The transformative potential of prison libraries**

9:50 – Prof. dr. sc. Marko Buljevac (Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta, Sveučilište u Zagrebu): **Koliko smo zapravo inkluzivno društvo? Spoznaje vezane uz inkluziju 21. stoljeća**

10:10 – Prof. dr. sc. Zrinjka Stančić (Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu): **Načela univerzalnog dizajna i primjena građe lagane za čitanje u inkluzivnom obrazovanju**

10:30 – Doc. dr. sc. Valentina Martan (Studij Logopedija, Sveučilište u Rijeci): **Značaj obiteljskog čitalačkog okruženja u prevenciji teškoća čitanja**

10:50 – Jelena Lešaja, knjižničarka (Hrvatska knjižnica za slijepe, Zagreb): **O IFLA-inim Smjernicama za inkluzivne knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska**

11:10 – Prof. dr. sc. Sanjica Faletar (Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku / IFLA EALS): **Knjižnične usluge za osobe s Alzheimerovom bolesti: kako rezultate znanstvenih istraživanja primijeniti u praksi?**

11:30 PANEL-RASPRAVA STRUČNJAKA I PUBLIKE (moderira: dr. sc. Ljiljana Sabljak, knjižničarska savjetnica)

Sudjeluju:

Željka Butorac, logopedinja (Nakladnička kuća Alfa)

Prof. dr. sc. Sanjica Faletar (Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku / IFLA EALS)

Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica (Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu)

Maja Hmelina, logopedinja (OmoLab)

Mirko Hrkač (Zaklada Čujem, vjerujem, vidim)

Željka Miščin, viša knjižničarka (Knjižnice grada Zagreba)

Jelena Pervan, književnica za djecu

Maela Rakočević Uvodić, viša knjižničarka (Knjižnice grada Zagreba / IFLA EALS)

Danira Zovko Šimić (Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije – Uprava za zatvorski sustav i probaciju)

12:30 PAUZA

PRIMJERI DOBRE PRAKSE (moderira: Snježana Ercegovac, viša knjižničarka)

13:00 – Gordana Gregurović Petrović, knjižničarka savjetnica i Renata Cesarec-Topolovec, edukacijska rehabilitatorica (OŠ Augusta Cesarca, Krapina): **Poticanje jezično-čitalačke pismenosti u inkluzivnom odgoju i obrazovanju u okviru Cjelodnevnne škole**

13:10 – Emili Ilić, knjižničarska suradnica i Jelena Stipetić Šušak, viša knjižničarka (Gradska knjižnica Rijeka): **Nove usluge ukorak s novom zgradom Knjižnice: Kutak za slijepe i slabovidne Gradske knjižnice Rijeka**

13:20 – Ivana Radenović, edukacijska rehabilitatorica (Udruga za sindrom Down – Zagreb) i prof. dr. sc. Zrinjka Stančić (Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu): **Primjena građe lagane za čitanje i načela univerzalnog dizajna u suvremenom kontekstu inkluzivnog obrazovanja**

13:30 – Branka Mikačević, knjižničarka i odgojiteljica i Marija Ježek Ivanović, knjižničarka (Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar): **Bibliovrtuljak**

13:40 – Iva Turina, knjižničarka (Gradska knjižnica i čitaonica Pula): **Čitateljski klub Preobražaj za osobe sa psihosocijalnim poteškoćama kao primjer dobre knjižnične prakse**

13:50 – Vanja Andrić i Maja Hmelina, logopedinja (OmoLab komunikacije): **Individualizacija materijala za učenike s teškoćama čitanja uz Lexie**

PREDSTAVLJANJE NEDAVNIH PUBLIKACIJA ČLANOVA KOMISIJE (moderira: Jasmina Sočo, viša knjižničarka)

14:00 – Karolina Zlatar Radigović, knjižničarka, dr. sc. Dijana Sabolović-Krajina, knjižničarska savjetnica i Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica: **Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica**

14:10 – Dr. sc. Ljiljana Sabljak, knjižničarska savjetnica: **Knjiga i kako je čitati**

14:20 – Dr. sc. Dijana Sabolović-Krajina, knjižničarska savjetnica, Željka Miščin, viša knjižničarka i Amelia Kovačević, viša knjižničarka: **Knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja u vrijeme pandemije bolesti COVID-19**

14:30 – Antonio Milanović, knjižničar: **Svijet se vrti oko OSI: iskustveni priručnik za osobe s invaliditetom i o njima**

14:40 – Tanja Šupe, knjižničarka i Ksenija Sobotinčić Štropin, knjižničarka mentorica: **Vjetar iz udaljenih krajeva: zbirka priča**

14:50 RASPRAVA (moderiraju: Dunja Marija Gabriel knjižničarska savjetnica, Željka Miščin, viša knjižničarka i dr. sc. Ljiljana Sabljak, knjižničarska savjetnica)

PROGRAMME

8:30 REGISTRATION

9:00 OPENING WORDS

KEYNOTE SPEAKERS (moderator: Anita Malkoč Biščan, senior librarian)

9:20 – Lisa Krolak, librarian (UNESCO Institute for Lifelong Learning / IFLA EALS – Working Group of Prison Libraries of IFLA): **The transformative potential of prison libraries**

9:50 – Marko Buljevac, Ph. D., associate professor (University of Zagreb Faculty of Law, Department of Social Work): **How inclusive are we as a society? Insights about inclusion in 21st century**

10:10 – Zrinjka Stančić, Ph. D., tenured professor (University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences): **Principles of Universal Design and easy-to-read materials in inclusive education**

10:30 – Valentina Martan, Ph. D., assistant professor (University of Rijeka Speech and Language Pathology Study Program): **Importance of home literacy environment for prevention of reading difficulties**

10:50 – Jelena Lešaja, librarian (Croatian Library for the Blind): **About IFLA Guidelines for Inclusive Library Services for Persons with Print Disabilities**

11:10 – Sanjica Faletar, Ph. D., tenured professor (J. J. Strossmayer University of Osijek Faculty of Humanities and Social Sciences / IFLA EALS): **Library services with persons with Alzheimer disease: How to transfer research results into practice?**

11:30 PANEL DISCUSSION (moderator: Ljiljana Sabljak, PhD, library advisor)

Željka Butorac, speech therapist (Alfa publishing house)

Sanjica Faletar, Ph. D., tenured professor (J. J. Strossmayer University of Osijek Faculty of Humanities and Social Sciences / IFLA EALS)

Dunja Marija Gabriel, library advisor (National and University Library in Zagreb)

Maja Hmelina, speech therapist (OmoLab komunikacije)

Mirko Hrkač (Čujem, vjerujem, vidim Foundation)

Željka Miščin, senior librarian (Zagreb City Libraries)

Jelena Pervan, children's author

Maela Rakočević Uvodić, senior librarian (Zagreb City Libraries / IFLA EALS)

Danira Zovko Šimić (Ministry of Justice, Public Administration and Digital Transformation - Directorate for Prison System and Probation)

12:30 BREAK

GOOD PRACTICE (moderator: Snježana Ercegovac, senior librarian)

13:00 – Gordana Gregurović Petrović, library advisor and Renata Cesarec-Topolovec, educational rehabilitation specialist (August Cesarec Primary School, Krapina): **Encouraging language and reading literacy in education in Whole-Day School System**

13:10 – Emili Ilić, associate librarian and Jelena Stipetić Šušak, senior librarian (Rijeka City Library): New services in step with the new library building: **Corner for the Blind and Visually Impaired at Rijeka City Library**

13:20 – Ivana Radenović, educational rehabilitation specialist (Association for Down Syndrome - Zagreb) and Zrinjka Stančić, Ph. D., tenured professor (University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences): **Use of easy-to-read materials and principles of universal design in contemporary context of inclusive education**

13:30 – Branka Mikačević, librarian and preschool educator and Marija Ježek Ivanović, librarian (Public Library "Petar Preradović" Bjelovar): **Bibliocarousel**

13:40 – Iva Turina, librarian (Pula City Library and Reading Room): **Preobražaj reading club for persons with psychosocial difficulties as an example of good library practice**

13:50 – Vanja Andrić and Maja Hmelina, educational rehabilitation specialist (OmoLab komunikacije): **Individualisation of materials for pupils with reading difficulties using Lexie**

PRESENTATION OF RECENT PUBLICATIONS OF MEMEBERS OF COMMITTEE FOR LIBRARY SERVICES TO PEOPLE WITH SPECIAL NEEDS AND DISABILITIES (CROATIAN LIBRARY ASSOCIATION) (moderator: Jasmina Sočo, senior librarian)

14:00 – Karolina Zlatar Radigović, Dijana Sabolović-Krajina, PhD, library advisor, and Dunja Marija Gabriel, library advisor: **Accessibility Guidelines for Public Libraries**

14:10 – Ljiljana Sabljak, PhD, library advisor: **Book and How to Read It: Book and How to Read It : Handbook for Guided Reading (Bibliotherapy)**

14:20 – Dijana Sabolović-Krajina, PhD, library advisor, Željka Miščin, senior librarian and Amelia Kovačević, senior librarian: **E-proceedings Library Services for Persons with Reading Difficulties During COVID-19 Pandemic**

14:30 – Antonio Milanović: librarian **The World Revolves Around the AXIS - Experimental handbook for and about people with disabilities**

14:40 – Tanja Šupe, librarian i Ksenija Sobotinčić Štropin, professional associate librarian: **Wind from Distant Regions: Collection of Stories**

14:50 DISCUSSION (moderators: Dunja Marija Gabriel, library advisor, Željka Miščin, senior librarian and Ljiljana Sabljak, PhD, library advisor)

Transformativni potencijal zatvorskih knjižnica

Lisa Krolak

UNESCO-ov Institut za cjeloživotno učenje, Hamburg / IFLA EALS – Radna grupa za zatvorske knjižnice (UNESCO Institute for Lifelong Learning / IFLA EALS Working Group of Prison Libraries of IFLA)

l.krolak@unesco.org

Sažetak

Zatvorenici imaju temeljno pravo na pristup informacijama, materijalima za čitanje i mogućnostima za učenje tijekom izdržavanja svoje zatvorske kazne, kako se navodi u Mandelinim pravilima (UNODC, 2015.). Ovo je od posebne važnosti zato što zatvorenici često dolaze iz nižeg socioekonomskog i obrazovnog okruženja. Zatvorske knjižnice imaju važnu ulogu u pružanju spomenutog pristupa i ispunjavanju društvene odgovornosti zatvora za rehabilitaciju i reintegraciju zatvorenika. To je naglašeno u raznim međunarodnim dokumentima, poput publikacije UNESCO-va Instituta za cjeloživotno učenje, *Books Beyond Bars* (Krolak, 2019.), i nedavno objavljenih IFLA-inih *Smjernica za knjižnične usluge za zatvorenike* (Garner i Krolak, 2023.). U sklopu IFLA-e 2019. godine osnovana je međunarodna Radna grupa za zatvorske knjižnice, kao prvi pokušaj povezivanja ove svjetske zajednice. Tijekom seminara članovi Radne grupe razmijenili su svoja iskustva i istraživanja iz područja zatvorskih knjižnica i zagovarali da se (narodne) knjižnice povežu sa zatvorskim knjižnicama kako bi podržale knjižnične potrebe zatvorenika.

Ključne riječi: IFLA, narodne knjižnice, zatvorenici, zatvorske knjižnice

Životopis

Lisa Krolak radi kao glavna knjižničarka UNESCO-ova Instituta za cjeloživotno učenje, u Hamburgu, Njemačka, od 2001. godine. Diplomirala je knjižničarstvo (Njemačka, 1992.), a magistrirala informacijske i knjižničarske znanosti (U. K., 1997.). Njezin trenutačni istraživački interes fokusiran je na ulogu knjižnica u pružanju potpore pismenosti i cjeloživotnom učenju. Predsjednica je IFLA-ine Radne grupe za zatvorske knjižnice, u sklopu IFLA-ine Sekcije za ravnopravne i pristupačne knjižnične usluge, koja se prethodno zvala IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama. U toj funkciji, u suradnji s Jane Garner (Australija), koordinirala je i uredila revidirane IFLA-ine *Smjernice za knjižnične usluge za zatvorenike* 2023. godine.

Transformative potential of prison libraries

Abstract

Prisoners have a fundamental right to access information, reading materials, and learning opportunities during their time of incarceration, as outlined in the Nelson-Mandela-Rules (UNODC, 2015). This is particularly important as prisoners often come from disadvantaged socio-economic and educational backgrounds. Prison libraries play an important role in providing this access and in fulfilling the societal mandate of prisons to rehabilitate and reintegrate prisoners. This is highlighted in various international documents, such as the UIL publication *Books Beyond Bars* (Krolak, 2019) and the recently published IFLA Guidelines for

Library Services to Prisoners (Garner and Krolak, 2023). An international Working Group on Prison Libraries was established in 2019 in the framework of IFLA, the International Federation of Library Associations and Institutions, as a first attempt to connect this global community. During this seminar, the members of the working group exchanged their experiences and research in the area of prison libraries and advocated for (public) libraries to connect with prison libraries to support the library needs of prisoners.

Keywords: IFLA, prison libraries, prisoners, public libraries

Biography

Lisa Krolak has worked since 2001 as the Chief Librarian at the UNESCO Institute for Lifelong Learning in Hamburg, Germany. She holds a Diploma in Librarianship (Germany, 1992) and a MSc in Information and Library Studies (UK, 1997). In her current position, her research interest lies in the role of libraries for supporting literacy and lifelong learning. Lisa is the Chair of the global Working Group on Prison Libraries of IFLA, in the framework of the IFLA Equitable and Accessible Library Services Section (EALS) formerly known as IFLA Section for Library Services to People with Special Needs (LSN). In this function, she co-coordinated and edited the 2023 update of the IFLA Guidelines on Prison Libraries, together with Jane Garner (Australia).

Koliko smo zapravo inkluzivno društvo? Spoznaje vezane uz inkluziju 21. stoljeća

Marko Buljevac

Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta, Sveučilište u Zagrebu (University of Zagreb Faculty of Law, Department of Social Work)

marko.buljevac@pravo.unizg.hr

Sažetak

Inkluzija, često spominjan i propagiran pojam u suvremenom društvu, jedan je od jasnih pokazatelja i činitelja kvalitete života osoba s invaliditetom. U suvremenom društvu inkluzija postaje jedan od glavnih prioriteta različitih politika usmjerenih prema osobama s invaliditetom. Cilj je izlaganja prikazati suvremene spoznaje o inkluziji. U izlaganju će se opisati i problematizirati postavke suvremenoga inkluzivnog društva, pojmovi povezani s inkluzijom, činitelji koji pridonose inkluziji osoba s invaliditetom, ali i glavne odrednice kako bi suvremeno inkluzivno društvo trebalo izgledati. U izlaganju će se također navesti pravni izvori koji pridonose boljoj inkluziji osoba s invaliditetom, kao i izazovi vezani za inkluziju. Naposljetku će biti iznesene i spoznaje povezane s međudnosom inkluzije, poštivanja ljudskih prava i kvalitete života osoba s invaliditetom.

Ključne riječi: inkluzija, inkluzivno društvo, kvaliteta života osoba s invaliditetom, ljudska prava osoba s invaliditetom

Životopis

Marko Buljevac izvanredni je profesor, zaposlen na Studijskom centru socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nositelj je i izvoditelj nastave na kolegijima Socijalni rad s osobama s invaliditetom, Socijalni rad s osobama s invaliditetom – seminar, Terenska praksa iz socijalnog rada s osobama s invaliditetom, Odabrana područja socijalnog rada – osobe s invaliditetom i Socijalni rad s osobama s intelektualnim teškoćama, kao i na kolegiju Socijalno-pravne osnove u edukaciji i rehabilitaciji osoba oštećena vida na diplomskom studiju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Sudjelovao je na petnaest znanstveno-istraživačkih projekata te izlagao četrdeset radova na međunarodnim i domaćim znanstvenim i stručnim konferencijama. Bio je izvoditelj nekoliko stručnih edukacija i seminara te član Stručnog savjeta pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i Upravnog odbora Hrvatske komore socijalnih radnika. Član je Povjerenstva Vlade RH za osobe s invaliditetom. Objavio je dvadeset pet znanstvenih radova, tri znanstvene monografije, jedan sveučilišni udžbenik i tri stručna rada. Doktorsku disertaciju obranio je 2014. godine, a od 2009. zaposlen je na Studijskom centru socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Rođen je 1984. godine u Zagrebu.

How inclusive are we as a society? Insights about inclusion in 21st century

Abstract

Inclusion as a frequently used term in modern society represents one of the indicators and factors of the quality of life of persons with disabilities. In modern society inclusion is

becoming one of the main priorities of various policies for persons with disabilities. The aim of this presentation is to present and discuss contemporary knowledge about inclusion. Different bases of modern inclusive society are going to be discussed, as well as different terms, factors, and determinants of inclusion nowadays. Some of the most important legal sources about inclusion are going to be presented, as well as different challenges related to inclusion. The presentation will also present some of the main legal sources that contribute to better inclusion of persons with disabilities, as well as challenges related to it. Finally, different aspects of the relationship between inclusion, respect of human rights, and quality of life are going to be discussed.

Keywords: inclusion, inclusive society, human rights of persons with disabilities, quality of life of persons with disabilities

Biography

Marko Buljevac is an associate professor at the University of Zagreb Faculty of Law, Department of Social Work. He is a course coordinator of the following courses at the Faculty of Law, Department of Social Work: Social Work with Persons with Disabilities, Social Work with Persons with Disabilities - seminar, Social Work with Persons with Disabilities - practicals, Chosen Areas of Social Work - Persons with Disabilities, and Social Work with Persons with Intellectual Disabilities. He is also a course coordinator of the Social and Law Basis of Education and Rehabilitation of Persons with Visual Impairments course at the University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences. He has been involved in 15 scientific projects and he presented 40 papers in international and Croatian scientific conferences. He was a member of the Council of Ombudsperson for Persons with Disabilities and member of the Management Committee of the Croatian Chambers of Social Workers. He was also an educator in some specific educations for social workers. He is a member of the Committee for Persons with Disabilities of the Republic of Croatia Government. He has published 25 scientific papers, 3 research monographies, 1 university textbook, and 3 professional papers. He has been an employee of the Department of Social Work at the Faculty of Law since 2009, and he earned his PhD in 2014. He was born in Zagreb in 1984.

Načela univerzalnog dizajna i primjena lako čitljive građe u inkluzivnom obrazovanju

Zrinjka Stančić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu (University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences)

zrinjka.stancic@erf.unizg.hr

Sažetak

Osnovno je polazište inkluzivnog obrazovanja pravo svakog učenika na kvalitetno obrazovanje i aktivno sudjelovanje u nastavnom procesu. S obzirom na porast broja učenika s teškoćama, ali i općenito raznolikost interesa i odgojno-obrazovnih potreba učenika, pri planiranju i oblikovanju inkluzivne nastave sve se više naglašava primjena univerzalnog dizajna u učenju i poučavanju koji u odgojno-obrazovnom kontekstu pruža mogućnosti diskretne individualizacije i participacije svih učenika. Učitelji u osnovnoškolskom i nastavnici u srednjoškolskom obrazovanju kreatori su nastavnog procesa – koristeći se pritom inkluzivnim strategijama poučavanja, tiskanim i digitalnim sadržajima, različitim tehnološkim rješenjima, didaktičkim sredstvima i pomagalima – te potiču sve učenike na učenje i aktivnu participaciju tijekom nastavnog procesa. Univerzalni dizajn u učenju i poučavanju stavlja naglasak na unapređivanje uvjeta za učenje uz primjenu devet načela.

Kako bi se podržali suvremeni pristupi u učenju i poučavanju te aktivna participacija svih učenika u inkluzivnom okruženju, utemeljena načela pretpostavljaju, uz ostalo, i višestruke načine prikaza sadržaja učenja, višestruke načine aktivnosti i izražavanja učenika, višestruke načine za uključivanje i održavanje motivacije učenika za učenje. U području višestrukih načina prikaza sadržaja za učenje, smjernice za osiguravanje inkluzivnog pristupa i oblikovanje građe za učenje i lakše razumijevanje podrazumijevaju jezičnu prilagodbu teksta i tiska, grafičko oblikovanje koje olakšava čitanje, a onda posljedično slušanje, pisanje i govorenje učenika u nastavnom procesu. Temeljne pretpostavke za oblikovanje građe sadržavaju pravila i smjernice kojih se potrebno pridržavati u oblikovanju građe za učenje, obavijesti, školskih časopisa, udžbenika, radnih bilježnica, lektirnih djela, ispitnih zadataka, ali i drugih medijskih formata, zvučnih i elektroničkih, koji nalaze svoju primjenu u svakodnevnoj nastavi. Smjernice za oblikovanje građe za lako čitanje pretpostavljaju više načina za percepciju, više načina za prikaz jezika, izraza i simbola te više mogućnosti za razumijevanje sadržaja namijenjenih za daljnje učenje kako bi učenici s teškoćama (u razvoju, u učenju, okolinski uvjetovanim čimbenicima), ali i njihovi vršnjaci, u potpunosti ostvarili pravo na kvalitetno obrazovanje u razvijenoj inkluzivnoj školi.

Ključne riječi: inkluzivno obrazovanje, osiguravanje inkluzivnog pristupa, oblikovanje građe za učenje i lakše razumijevanje, univerzalni dizajn u učenju i poučavanju

Životopis

Zrinjka Stančić rođena je u Zagrebu gdje je završila osnovnu školu, gimnaziju i današnji Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Magistrirala je i doktorirala na

matičnom Fakultetu. Redovita je profesorica na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilištu u Zagrebu na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju i rehabilitaciju. Nositeljica je i izvoditeljica kolegija na Preddiplomskom i Diplomskom studiju Edukacijska rehabilitacija. Nastavu izvodi na dvama fakultetima Sveučilišta u Zagrebu (Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu i Katoličko bogoslovnom fakultetu), na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani (Specialna in rehabilitacijska pedagogika) i na Fakultetu matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru (Edukacijska rehabilitacija). Sudjelovala je u brojnim znanstvenim i stručnim, nacionalnim i međunarodnim projektima.

Područje znanstvenog interesa ogleda se u istraživanjima u području socijalnog položaja učenika s teškoćama u inkluzivnoj školi, edukaciji učitelja za prihvaćanje i poučavanje učenika s teškoćama, strategijama poučavanja učenika, ekološkom modelu inkluzije, multidimenzionalnoj analizi uključenosti učenika s teškoćama u srednjoškolskim programima, razvoju asistivne (potpomognute) tehnologije, razvoju individualiziranih odgojno-obrazovnih programa/kurikula, primjeni lako čitljivog teksta u nastavi te razvoju univerzalnog dizajna u učenju i poučavanju. Samostalno ili u koautorstvu objavila je znanstvene i stručne radove u znanstvenim časopisima, monografijama, izvješćima, zbornicima radova s međunarodnom recenzijom, priručnicima, digitalnim repozitorijima. Jedna je od autorica Sveučilišnog udžbenika *Osnove edukacijskog uključivanja. Škola po mjeri svakog djeteta je moguća*. Objavila je čitanke i radne bilježnice pisane prema smjernicama za lako čitljiv tekst.

Punih dvanaest godina bila je predsjednica Hrvatske udruge diplomiranih studenata Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta (AMCA-ERF). Dobitnica je nekoliko dekanovih nagrada, kao članica tima dobila je godišnju Nagradu „Ivan Filipović“ i nagradu Žuti okvir, a dobitnica je i nagrade Saveza edukacijskih rehabilitatora Republike Hrvatske „Prof. Tomislav Špoljar“ za životno djelo (2022.).

Principles of Universal Design and easy-to-read materials in inclusive education

Abstract

The basic point of inclusive education is the right of every learner to quality education and active participation in the teaching process. Considering the increase in the number of pupils with disabilities, but also the diversity of pupils' interests and educational needs in general, when planning and designing inclusive classes, the approach of Universal Design of learning (UDL) and teaching is increasingly emphasised, which in the educational context provides opportunities for discrete individualization and participation of all pupils. Primary and secondary teachers are creators of the teaching process, using inclusive teaching strategies, printed and digital content, various technological solutions, didactic tools and aids - and they encourage all pupils to learn and actively participate during the teaching process. Universal Design of learning and teaching emphasises improving conditions for learning by applying nine principles.

In order to support modern approaches in learning and teaching and the active participation of all pupils in an inclusive environment, the established principles assume, among others, presenting learning materials in multiple ways, multiple ways of pupil activity and expression,

multiple ways of including and maintaining pupil motivation for learning. In the area of presenting learning materials in multiple ways, the guidelines for ensuring inclusive access and designing materials for learning and easier understanding include language adaptation of text and print, graphic design that facilitates reading, and, thus, listening, writing, and speaking of pupils in the teaching process. The basic assumptions for designing materials contain rules and guidelines that must be followed in designing learning materials, notices, school magazines, textbooks, workbooks, reading works, test tasks, but also other media formats, audio and electronic, that are used in everyday teaching. The guidelines for designing materials for easy reading assume multiple ways of perception, multiple ways of displaying language, expressions and symbols, and multiple possibilities for understanding content intended for further learning so that pupils with difficulties (developmental, learning, environmental factors) but also their peers, fully realise their right to quality education in a developed inclusive school.

Keywords: designing materials for learning and easier understanding, ensuring inclusive approach, inclusive education, Universal Design of learning and teaching

Biography

Zrinjka Stančić was born in Zagreb where she completed primary school, grammar school, and the University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences. She obtained her master's and doctorate degrees at the same faculty. She is a tenured professor at the Faculty of Education and Rehabilitation Department of Inclusive Education and Rehabilitation. She is a course coordinator and lecturer at the Undergraduate and Graduate Studies in Educational Rehabilitation. She is a lecturer at two faculties of the University of Zagreb (Faculty of Education and Rehabilitation and Catholic Faculty of Theology), at University of Ljubljana Faculty of Education (Special and Rehabilitation Education), and at University of Mostar Faculty of Science and Education (Educational Rehabilitation). She has participated in numerous scientific and professional, national and international projects.

Her research interests lie in the research of social position of pupils with disabilities in inclusive schools, education of teachers in accepting and teaching pupils with disabilities, pupil teaching strategies, ecological model of inclusion, multidimensional analysis of inclusion of pupils with disabilities in secondary school programs, development of assistive technology, development of individualised education programs/curricula, application of easy-to-read texts in lessons, and development of universal design in studying and teaching. She is a (co-)author of scientific and professional papers published in scientific journals, monographies, reports, internationally reviewed collections, handbooks, digital repositories. She is one of the authors of the University textbook *Fundamentals of Educational Inclusion. School Tailored to Every Child is Possible*. She published articles and workbooks issued according to the guidelines for easy-to-ready texts.

She was the president of the Croatian Association of Graduates of the Faculty of Education and Rehabilitation Sciences for twelve years. She was awarded several Dean's Awards, as a team member she received the annual Ivan Filipović award and Žuti okvir (Engl. *Yellow Frame*) award. In 2022 she received the Prof. Tomislav Špoljar Lifetime Achievement Award of the Croatian Association of Educational Rehabilitators.

Značaj obiteljskog čitalačkog okruženja u prevenciji teškoća čitanja

Valentina Martan

Studij Logopedija, Sveučilište u Rijeci (University of Rijeka Speech and Language Pathology Study Program)

vmartan@uniri.hr

Sažetak

Čitanje je složena kognitivna i jezična aktivnost koja se stječe sustavnim poučavanjem i podrškom u školskom i obiteljskom okruženju. Rezultati OECD i PISA istraživanja navode da jedan od pet učenika ima ozbiljnih teškoća u ovladavanju ovim vještinama, što je posebno vidljivo u početnom razdoblju školovanja. Obitelj i škola dio su mikrosustava koji u najvećoj mjeri neposredno utječe na djetetov razvoj i napredak. Cilj je izlaganja izložiti i analizirati ulogu obiteljskoga čitalačkog okruženja u poticanju razvoja vještine čitanja.

Obiteljsko čitalačko okruženje podrazumijeva sve aktivnosti vezane za čitanje unutar obitelji, uključujući: zajedničko čitanje, pristup knjigama i razvoj pozitivnih stavova prema čitanju. Redovito izlaganje tiskanome materijalu od najranije dobi može pozitivno utjecati na razvoj predvještina koje su ključne za razvoj vještine čitanja, kao što su svjesnost o tisku, fonološka svjesnost, razvoj rječničkog znanja i općenito jezičnih sposobnosti. Interaktivno čitanje u obiteljskom kontekstu koje uključuje postavljanje pitanja, raspravu o pročitane, povezivanje sa stvarnim iskustvima i razmjenu osobnih čitalačkih iskustava u zajedničkim raspravama o pročitanim knjigama, potiče razvoj interesa za čitanje, kritičkog mišljenja i jezičnih sposobnosti, što dodatno osnažuje čitalačke kompetencije i samopouzdanje u djece. Sustavnim poticanjem i razvojem djetetova interesa za knjige i čitanje od najranije dobi utječe se na razvoj čitalačkih kompetencija i općenito pozitivnog stava prema čitanju, čime se mogu ublažiti potencijalne negativne posljedice teškoća čitanja na akademski i emocionalni razvoj djece.

Ključne riječi: obiteljsko čitalačko okruženje, teškoće čitanja, vještina čitanja

Životopis

Valentina Martan docentica je iz znanstvenog područja društvene znanosti, znanstvenog polja Logopedija te je zaposlenica studija Logopedija Sveučilišta u Rijeci gdje predaje kolegije iz područja specifičnih poremećaja učenja, poremećaja matematičkih sposobnosti, interpersonalne komunikacije i statistike. Doktorirala je u području istraživanja obrazovanja učenika s disleksijom na Poslijediplomskom doktorskom studiju Pedagogija pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Kao stručni suradnik logoped u osnovnoj školi stekla je dugogodišnje praktično iskustvo rada s učenicima s teškoćama/poremećajem čitanja i pisanja. Područje njezina znanstvenog interesa obuhvaća istraživanje čimbenika povezanih s poremećajima čitanja i pisanja, prilagodbama učenicima s disleksijom u nastavnom procesu, kao i kompetencijama logopeda u sustavu odgoja i obrazovanja.

Importance of home literacy environment for prevention of reading difficulties

Abstract

Reading is a complex cognitive and linguistic activity that is acquired through systematic teaching and support in the school and family environment. The results of the OECD and PISA studies show that one in five pupils has serious difficulties in mastering these skills, which is particularly evident in the early stages of schooling. The family and the school are part of the microsystem that directly influences the child's development and progress. The aim of this presentation is to analyse the role of the home literacy environment in encouraging the development of reading skills.

A home literacy environment encompasses all reading-related activities within the family, including shared reading, access to books, and the development of a positive attitude towards reading. Regular exposure to printed materials from an early age can have a positive impact on the development of skills that are crucial to literacy development, such as print awareness, phonological awareness, vocabulary development, and language skills in general. Interactive reading in a family context, which includes asking questions, discussing, connecting to real-life experiences, and sharing personal reading experiences through joint discussions about books they have read encourages the development of reading interest, critical thinking, and language skills, which further strengthens a child's reading skills and self-confidence. By systematically encouraging and developing a child's interest in books and reading from an early age, the development of reading skills and a generally positive attitude towards reading is influenced, and the possible negative consequences of reading difficulties on children's academic and emotional development can be mitigated.

Keywords: home reading environment, literacy, reading difficulties

Biography

Valentina Martan is an assistant professor in the scientific field of speech and language pathology and an employee at the University of Rijeka Speech and Language Pathology Study Program, where she teaches courses about specific learning disorders, mathematical ability disorders, interpersonal communication, and statistics. She completed her doctorate in the field of research on the education of pupils with dyslexia at the Postgraduate PhD Program in Pedagogy at the University of Rijeka Faculty of Humanities and Social Sciences. As a speech and language therapist in a primary school, she gained extensive practical experience in working with pupils with reading and writing difficulties/disorders. Her scientific interests include research on factors related to reading and writing disorders, adaptations in the teaching process to pupils with dyslexia, and the competences of speech and language therapists in the educational system.

O IFLA-inim *Smjernicama za inkluzivne knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska*

Jelena Lešaja

Hrvatska knjižnica za slijepe (Croatian Library for the Blind)

jelena.lesaja@hkzasl.hr

Sažetak

Smjernice za inkluzivne knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska je od prvih inicijalnih sastanaka u 2019. godini, a intenzivno od 2022. do ljeta 2024. godine, izrađivala grupa međunarodnih stručnjaka okupljenih u okviru IFLA Libraries serving persons with print disabilities section, odnosno IFLA-ine Sekcije namijenjene knjižnicama koje pružaju usluge osobama s teškoćama čitanja standardnog tiska. Cilj je *Smjernica* omogućiti ravnopravnost u pružanju usluga svim korisnicima, uključujući osobe koje su slijepe, imaju oštećenje vida, disleksiju ili neku drugu neurodivergentnost, ili fizički invaliditet koji otežava čitanje standardnog tiskanog teksta.

Smjernice su namijenjene raznim IFLA-inim, nacionalnim i lokalnim stručnim sekcijama i tijelima, knjižničnom osoblju i brojnim pojedincima diljem svijeta koji put do informacija i znanja žele učiniti inkluzivnijim i pristupačnijim. Napisane su tako da budu zanimljive knjižničnom osoblju različitog profila, ali s nadom da će ih studenti i stručnjaci bibliotekarstva također smatrati informativnima. *Smjernicama* se, u šesnaest poglavlja, nastoji objediniti sve aspekte inkluzivnog poslovanja, prikazati pristupačne formate, asistivnu tehnologiju, načine informiranja i komuniciranja te prostornu pristupačnost knjižnica, zbirki i *online* kataloga. *Smjernice* se mogu koristiti kao alat za strateško planiranje, ali također mogu pružiti jednostavne i praktične savjete kako odmah početi raditi na osiguravanju pristupačnosti te postupno razvijati dugotrajna rješenja. *Smjernice* nisu izrađene s namjerom da opterete, već da pomognu svakoj vrsti knjižnice, bez obzira na veličinu i proračun. Iako su usredotočene na usluge narodnih knjižnica, cilj im je nadahnuti i pomoći svim vrstama knjižnica u pružanju inkluzivnih usluga osobama s teškoćama u čitanju standardnog tiska.

Smjernice su sada u finalnoj fazi izrade te je ovo izlaganje i svojevrsna najava međunarodne objave ovog dokumenta, nakon čega će uslijediti i hrvatski prijevod.

Ključne riječi: asistivna tehnologija, IFLA-ine smjernice, inkluzivne knjižnične usluge, osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska, pristupačni formati

Životopis

Jelena Lešaja rođena je u Zagrebu 1977. godine. Diplomirala je filozofiju, sociologiju i bibliotekarstvo. Od 2002. do 2004. honorarno je radila u Knjižnici Instituta za fiziku. Od 2004. do 2007. godine bila je zaposlena u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu na poslovima sadržajne obrade građe. Od 2007. do 2010. radila je u Knjižnici Centra za ljudska prava. Od 2010. godine zaposlena je u Hrvatskoj knjižnici za slijepe, isprva kao diplomirani knjižničar, nakon toga kao voditeljica odjela posudbe, jedan mandat kao ravnateljica te opet kao voditeljica odjela posudbe. Godine 2012., posredstvom Zaklade Ulverscroft, boravila je u danskoj knjižnici Nota, namijenjenoj osobama koje ne čitaju standardni tisak, kako bi stekla uvid u nove usluge namijenjene korisnicima s teškoćama čitanja standardnog tiska. Od 2015. do 2023. godine bila je članica odbora IFLA-ine Sekcije za knjižnice koje pružaju usluge

osobama koje ne mogu čitati standardni tisak te to iskustvo međunarodne suradnje smatra neprocjenjivim u profesionalnom i osobnom smislu. Dio je IFLA-ine radne grupe koja radi na *Smjernicama za inkluzivne knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska*. Članica je Komisije za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama pri Hrvatskom knjižničarskom društvu. Aktivno sudjeluje na domaćim i međunarodnim stručnim skupovima te je bila jedna od organizatorica Međunarodnoga stručnog savjetovanja o Ugovoru iz Marakeša u svibnju 2018. godine. Objavljuje priloge u domaćim i stranim stručnim časopisima, a surađivala je i na prijevodu i prilagodbi *Praktičnog vodiča za knjižničare*, vezanog za provedbu Ugovora iz Marakeša te „finskih“ *Smjernica za pristupačnost narodnih knjižnica*. Urednica je i voditeljica podcasta Hrvatske knjižnice za slijepe te je organizirala i vodila brojna događanja u knjižnici. U profesionalnom smislu zanima je sve što je povezano s pristupačnim formatima, asistivnom tehnologijom i otvaranjem knjižničnih usluga svim tipovima korisnika.

About IFLA Guidelines for Inclusive Library Services for Persons with Print Disabilities

Abstract

The IFLA *Guidelines for Inclusive Library Services for Persons with Print Disabilities* were created by a group of international experts formed within the framework of the IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section, from the first initial meetings in 2019, and intensively from 2022 to the summer of 2024. The aim of the *Guidelines* is to enable equality in providing services to all users, including persons who are blind, have visual impairment, dyslexia or some other neurodivergence, or a physical disability that makes it difficult for them to read standard print.

The *Guidelines* are intended for the various IFLA, national and local professional sections and entities, library staff, and the many individuals around the world who wish to make the pathway to information and knowledge more inclusive and accessible. They are written to be of interest to library staff of various profiles, but with the hope that students and library professionals will also find them informative. Through sixteen chapters, the *Guidelines* strive to unify all aspects of inclusive management, present accessible formats, assistive technology, ways of informing and communicating, as well as accessibility of library space, its collections, and online catalogues. The *Guidelines* can be used as a strategic planning tool, but they can also provide simple and practical advice on how to start working on accessibility right away and gradually develop long-term solutions. The *Guidelines* are not designed to burden, but to help every type of library regardless of size and budget. Although they are focused on public library services, they aim to inspire and assist all types of libraries in providing inclusive services to persons with print disabilities.

The *Guidelines* are now in the final stage of development, and this presentation will be a sort of announcement of the international publication of this document, which will be followed by the Croatian translation.

Keywords: accessible formats, assistive technology, IFLA guidelines, inclusive library services, persons with print disabilities

Biography

Jelena Lešaja was born in Zagreb in 1977, graduated in philosophy, sociology, and librarianship. From 2002 to 2004, she worked part-time in the Institute of Physics Library. From 2004 to 2007 she worked in the Subject Cataloguing Department at the National and University Library in Zagreb, and from 2007 to 2010 in the Centre for Human Rights Library. Since 2010 she has been employed at the Croatian Library for the Blind, first as a librarian, then as the head of the Lending Department, one term as the director and again as the head of the Lending Department. In 2012, through the Ulverscroft Foundation, she went on a study visit to the Danish library Nota to learn more about the new library services for persons with print disabilities. From 2015 to 2023, she was the standing committee member of the IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section. She considers the experience of international cooperation most valuable in a professional and personal sense. She is involved in the IFLA's group working on the *Guidelines for Inclusive Library Services for Persons with Print Disabilities*. She is a member of the Committee for Library Services for Persons with Disabilities and Persons with Special Needs at the Croatian Library Association and actively participates in national and international professional conferences. She was one of the organisers of the International Consultation on the Marrakesh Treaty in 2018 in Zagreb. She has published articles in domestic and foreign professional journals and has collaborated on the translation and adaptation of the *Practical Guide for Librarians* related to the implementation of the Marrakesh Treaty and the Finnish *Accessibility Guidelines for Public Libraries*. She is the editor and host of the podcast of the Croatian Library for the Blind and has organised and led numerous events in the Library. In a professional sense, she is interested in everything related to accessible formats, assistive technology, and the opening of library services to all types of users.

Knjižnične usluge za osobe s Alzheimerovom bolesti: kako rezultate znanstvenih istraživanja primijeniti u praksi?

Sanjica Faletar

Odsjek za informacijske znanosti, Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku (J. J. Strossmayer University of Osijek Faculty of Humanities and Social Sciences - Department of Information Sciences) / IFLA – EALS
sfaletar@ffos.hr

Sažetak

Demencija je progresivna i neizlječiva bolest koja ne pogađa samo osobe kojima je dijagnosticiran neki tip neurokognitivnog poremećaja, nego i njihove skrbnike, odnosno članove obitelji. Budući da briga za osobe s demencijom u novije vrijeme u razvijenim zajednicama obuhvaća ne samo farmakološko liječenje i medicinsku skrb za oboljele već i rehabilitaciju u zajednici koja uključuje širok krug stručnjaka, koji ne moraju nužno imati medicinsko obrazovanje, znanstvenici i stručnjaci u području knjižnične i informacijske znanosti počeli su istraživati kako knjižnice mogu pridonijeti razvoju demenciji prijateljskih zajednica.

U izlaganju će ukratko biti prikazani rezultati niza istraživanja provedenih u proteklih šest godina u okviru dvaju sveučilišnih projekata (*Informacijske potrebe osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti i članova njihovih obitelji* i *Izgradnja demenciji prijateljskih narodnih knjižnica: teorijske i praktične pretpostavke*) te će biti opisano kako su spoznaje iz recentnih domaćih i stranih istraživanja pretočene u praksu u gradu Osijeku. U okviru spomenutih projekata knjižničari i znanstvenici iz područja informacijskih znanosti surađivali su s neurolozima, psiholozima, pravnicima i stručnjacima za ljudska prava s ciljem produblivanja znanja o informacijskim potrebama i ponašanju osoba s demencijom i njihovih skrbnika, stavovima i znanjima knjižničara i studenata Informatologije o demenciji te iskustvima pružanja usluga narodnih knjižnica ovoj nedovoljno zastupljenoj zajednici. Kao rezultat tih napora, u lokalnoj su zajednici osmišljeni različiti programi čiji je cilj podizanje kvalitete života starijih sugrađana općenito i osoba s demencijom i njihovih skrbnika, izgradnja knjižničnih zbirki prilagođenih osobama u ranoj fazi demencije te jačanje kapaciteta knjižničara.

Ključne riječi: Alzheimerova bolest, demencija, demenciji prijateljske zajednice, Hrvatska, narodne knjižnice

Životopis

Sanjica Faletar zaposlena je na Filozofskom fakultetu u Osijeku, na Odsjeku za informacijske znanosti. Njezin znanstveni interes usmjeren je na problematiku knjižničnih usluga za podzastupljene i društveno isključene skupine (npr. pripadnike nacionalnih manjina i imigrante, zatvorenike, osobe oboljele od Alzheimerove bolesti, osobe s teškoćama čitanja i disleksijom) i njihove informacijske potrebe i ponašanje, knjižničnu arhitekturu te obrazovanje u području informacijskih znanosti. Objavila je jednu monografsku publikaciju *Knjižnična arhitektura: prostor, kultura, identitet* (u suautorstvu s prof. dr. sc. Tatjanom Aparac-Jelušić) i više znanstvenih radova u domaćim i stranim časopisima. Sudjelovala je na brojnim domaćim i stranim skupovima, s prihvaćenim i pozvanim izlaganjima. Kodirektorica je međunarodne konferencije LIDA (Libraries and Information Institutions in the Digital Age)

koja se od 2000. godine organizira u suradnji s Odjelom za informacijske znanosti Sveučilišta u Zadru i Sveučilištem Rutgers iz SAD-a. Aktivna je članica Hrvatskoga čitateljskog društva, Hrvatskoga knjižničarskog društva te udruženja Association for Information Science and Technology – ASIS&T. Članica je IFLA-ine sekcije *Equitable and Accessible Library Services Section*. Od 2005. do 2007. bila je predsjednica Hrvatskoga čitateljskog društva, a od 2007. do 2009. službena predstavnica Hrvatske u Europskom odboru Međunarodne čitateljske udruge (International Development in Europe Committee – IDEC). Predstavnica je Republike Hrvatske u Europskom ogranku ASIS&T-a (od 2016.). Sudjelovala je u više domaćih i međunarodnih znanstvenih projekata, a voditeljica je dvaju: *Informacijske potrebe osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti i članova njihovih obitelji* (UNIOS ZUP 2018-76) te *Izgradnja demenciji prijateljskih narodnih knjižnica: teorijske i praktične pretpostavke* (FFOS-002). Dobitnica je triju nagrada: Zaklade dr. Ljerka Markić-Čučuković koja se dodjeljuje najboljim studentima knjižničarstva Sveučilišta u Zagrebu (2000.); Nagrade „Eva Verona“ koja se dodjeljuje mladim knjižničarima, članovima Hrvatskoga knjižničarskog društva, za posebno zalaganje u radu, inovacije i promicanje knjižničarske struke (2006.) te Nagrade za izvrsnost u znanosti (za područje društvenih znanosti) Filozofskog fakulteta Osijek (2021.).

Library services with persons with Alzheimer disease: How to transfer research results into practice?

Abstract

Dementia is a progressive and incurable disease that affects not only persons diagnosed with some type of neurocognitive disorder, but also their caregivers and family members. Since care for persons with dementia in recent times in developed communities includes not only pharmacological treatment and medical care for patients, but also rehabilitation in the community that includes a wide range of specialists, who do not necessarily possess medical training, scientists and experts in the field of library and information sciences have begun to explore how libraries can contribute to the development of dementia-friendly communities. This presentation will present selected results of a research conducted over the past six years as part of two university projects (*Information Needs of Alzheimer Patients and Their Caregivers* and *Building Dementia-Friendly Public Libraries: Theoretical and Practical Implications*) and will describe how knowledge from recent national and international studies has been translated into practice in the City of Osijek. Within the mentioned projects, librarians and scientists from the field of information sciences collaborated with neurologists, psychologists, lawyers, and human rights experts with the aim of deepening knowledge about the information needs and behaviour of persons with dementia and their caregivers, the attitudes and knowledge of experienced librarians and future librarians (LIS students) about dementia, and the experiences of providing public library services to this underrepresented community. As a result of these efforts, various programs have been designed in the local community with the aim of improving the quality of life of senior citizens in general and persons with dementia and their caregivers, building library collections adapted for persons in the early stages of dementia, and strengthening the capacity of librarians.

Keywords: Alzheimer's disease, Croatia, dementia, dementia-friendly communities, public libraries

Biography

Sanjica Faletar is employed at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek, at the Department of Information Sciences. Her scientific interest is focused on library services for underserved and socially excluded groups (e.g., members of national minorities and immigrants, prisoners, persons with Alzheimer's disease, persons with reading difficulties and dyslexia) and their information needs and behaviour, library architecture, and LIS education. She published a book *Library Architecture: Space, Culture, Identity* (co-authored with Prof. Tatjana Aparac-Jelušić, PhD). She has participated in numerous national and international meetings, with accepted and invited presentations. She is the co-director of the LIDA (Libraries and Information Institutions in the Digital Age) international conference, which has been organised since 2000 in cooperation with the University of Zadar Department of Information Sciences and Rutgers University, USA. She is an active member of the Croatian Reading Association, Croatian Library Association and the Association for Information Science and Technology - ASIS&T. She is a member of IFLA Equitable and Accessible Library Services Section. From 2005 to 2007, she was the president of the Croatian Reading Association, and from 2007 to 2009 she was the national representative in the European International Development in Europe Committee (IDEC). She is the representative of the Republic of Croatia in the European Chapter of ASIS&T. She has participated in several national and international R&D projects, and has led two projects: *Information Needs of Alzheimer Patients and Their Caregivers* (UNIOS ZUP 2018-76) and *Building Dementia-Friendly Public Libraries: Theoretical and Practical Implications* (FFOS-002).

She is a winner of three awards: the Ljerka Markić-Čučuković Foundation, awarded to the best LIS students at the University of Zagreb (2000); the Eva Verona award, awarded to young librarians, members of the Croatian Library Association, for special efforts in work, innovation, and promotion of the librarian profession (2006), and the Award for Excellence in Science (for the field of social sciences) of the Faculty of Humanities and Social Sciences in Osijek (2021).

Poticanje jezično-čitalačke pismenosti u inkluzivnom odgoju i obrazovanju u okviru Cjelodnevnne škole

Gordana Gregurović Petrović

OŠ Augusta Cesarca, Krapina (August Cesarec Primary School, Krapina)

gordana.gregurovic@gmail.com

Renata Cesarec-Topolovec

OŠ Augusta Cesarca, Krapina (August Cesarec Primary School, Krapina)

renata.cesarec@gmail.com

Sažetak

Suvremena škola inkluzivna je škola unutar koje školska knjižnica djeluje kao otvoreno i sigurno središte učenja i poučavanja. Inkluzivnim odgojem i obrazovanjem svim se učenicima modelom Cjelodnevnne škole pruža prilika za optimalan razvoj njihovih potencijala neovisno o različitostima. Programom potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja (Programom A2), kao jednim od četiriju odgojno-obrazovnih programa Cjelodnevnne škole, učenicima se pruža konkretna, prilagođena i učinkovita potpora, odnosno obogaćivanje obveznim timskim radom i suradnjom učitelja i stručnih suradnika. Cilj je izlaganja prikazati ulogu školske knjižnice i u promicanju jezično-čitalačke pismenosti učenika, ostvarenu raznovrsnim aktivnostima na razrednoj, skupnoj i individualnoj razini u okviru Programa A2.

Na razrednoj razini, suradnjom učiteljica i stručnih suradnica škole, knjižničarke i edukacijske rehabilitatorice, s učenicima četvrtog razreda obradom lektirnog djela Ivane Brlić-Mažuranić ostvaren je projekt *Čitajmo naglas, čitajmo zajedno*. Uvažavajući potrebe svih učenika, individualiziran je kurikulum, čime im je pružena konkretna potpora. Raznovrsne aktivnosti izmjenjivane su radi razumijevanja pročitane te poticanja mašte i kreativnosti učenika. Provođenje projekta započelo je u ugodnom ozračju stvaranjem izreka vezanih za motive djela.

Aktivno slušanje pridonijelo je suradničkoj atmosferi i stvaranju preduvjeta za daljnji rad. Grafičkom prilagodbom teksta i korištenjem asistivne tehnologije (aplikacije Lexie) učenicima s teškoćama pružena je potpora u interpretativnom čitanju djela naglas u kojem su sudjelovali svi učenici. Potom se učenike poticalo na izražavanje emocionalnog, estetskog, misaonog i stvaralačkog doživljaja djela. Ključne pojmove o autorici i djelu dodatno su upoznali koristeći se *Hrvatskim jezičnim portalom* (čitanjem) i portalom *e-lektire* (čitanjem i slušanjem zvučnih zapisa). Analizom problemskog pitanja poticano je kritičko mišljenje učenika radi usvajanja osnovnih životnih vrijednosti i njihova povezivanja s osobnim iskustvima. Zatim su istoimeni crtani film usporedili s knjigom, navodili sličnosti i razlike te izrazili emocije. Za sistematizaciju sadržaja korišten je kviz izrađen u mrežnom alatu Kahoot koji je pobudio natjecateljski duh učenika. Nakon obrade djela učenici su bajku uprizarili kazalištem sjenki.

Navedene aktivnosti u projektu rezultirale su boljim razvojem čitalačkih vještina učenika, razumijevanjem pročitane, kritičkom mišljenju, kao i poticanju interesa za izvanškolsko čitanje.

Projekt su vrednovali poučnim, zanimljivim i zabavnim. Izrazili su želju za sličnim načinima rada i ubuduće. Interdisciplinarni pristup, različite strategije učenja i poučavanja, asistivna tehnologija, brojne aktivnosti i raznovrsni resursi školske knjižnice pridonijeli su stjecanju znanja i vještina, zadovoljstvu, interesu i odgovornosti učenika za vlastito učenje te

ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda. Školska je knjižnica Programom A2 kod učenika poticala jezično-čitalačku pismenost, društvenu uključenost i osobni razvoj te time ostvarila svoju ulogu u poučavanju i učenju za sve.

Ključne riječi: Cjelodnevna škola, inkluzivni odgoj i obrazovanje, jezično-čitalačka pismenost, Program potpore, potpomognutog i obogaćenog učenja, školska knjižnica

Životopisi

Gordana Gregurović Petrović osnovnu školu završila je u Krapini i maturirala u Obrazovnom centru za primijenjenu umjetnost i dizajn u Zagrebu. Diplomirala je 1994. godine studij dizajna na Tekstilno-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Program pedagoško-psihološke izobrazbe Pedagogijske znanosti završila je 1999. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2003. na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je studij novinarstva, a na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i dodiplomski studij bibliotekarstva. Na radnom mjestu stručne suradnice školske knjižničarke radi od 2001. godine, a u OŠ Augusta Cesarca u Krapini od 2006. godine.

U ostvarivanju ciljeva odgojno-obrazovne djelatnosti aktivno sudjeluje u unapređenju rada škole poticanjem uvođenja i primjene suvremenih metoda i oblika učenja i poučavanja. Teži timskom radu u radnoj sredini. S ciljem promicanja inkluzivnog odgoja i obrazovanja suradnjom s edukacijskom rehabilitatoricom škole osmišljava, priprema i provodi radionice za učenike s teškoćama. U radu s učenicima usmjerena je na poticanje jezično-čitalačke i informacijske pismenosti te stvaranju ugodnog ozračja kako bi učenici razvili naviku redovitog posjećivanja i korištenja knjižnice. Raznovrsnim radionicama i projektima obrađuje teme i iz Školskoga preventivnog programa.

Važnost pridaje profesionalnom usavršavanju i razvoju. Napredovala je u zvanje mentorice 2013. godine, ponovno je izabrana u isto zvanje 2018. godine te je 2023. godine napredovala u zvanje savjetnice. Za školsku godinu 2021./2022. dobitnica je nagrade Ministarstva znanosti i obrazovanja za najbolje odgojno-obrazovne djelatnike. Redovito sudjeluje u radu stručnih tijela škole i na stručnim skupovima u organizaciji različitih ustanova. Izlagala je na stručnim skupovima županijske, međuzupanijske, državne i međunarodne razine u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje, Saveza edukacijskih rehabilitatora Hrvatske, Hrvatskoga knjižničarskog društva, Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i na CARNET-ovoj konferenciji za korisnike.

Renata Cesarec-Topolovec osnovnu školu završila je u Humu na Sutli, maturirala u Srednjoškolskom centru Krapina, odgojno-obrazovnog usmjerenja. Diplomirala je 1989. godine Pedagogijske znanosti – zajednički studij Fakulteta za defektologiju i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te stekla zvanje diplomirani defektolog – nastavnik razredne nastave.

Radi od 1989. godine u redovitim osnovnim školama na poslovima i zadacima stručne suradnice, a od 1993. godine u OŠ Augusta Cesarca u Krapini. Veliku pozornost u radu posvećuje promicanju inkluzivnog odgoja i obrazovanja suradnjom s roditeljima, učiteljima i stručnim suradnicima koristeći se suvremenim metodama i oblicima učenja i poučavanja. Važnost pridaje profesionalnom usavršavanju i razvoju.

Iz područja preventivnih programa u priručniku *Puh, N. Moj razred 4, Školska knjiga, Zagreb, 2010.* objavila je sljedeća poglavlja: *Prevenција vršnjačkog nasilja: Mi znamo što je nasilje* i *Prevenција zlouporabe sredstava ovisnosti: Zmajem u zemlju zdravlja*. Mentorica je pupilima

Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u obavljanju prakse, kao i pripravnicima za polaganje stručnog ispita. Od 2008. do 2022. godine voditeljica je Županijskog stručnog vijeća stručnih suradnika edukacijsko-rehabilitacijskog profila redovnih osnovnih škola.

Sudjeluje u različitim projektima i izlaže na stručnim skupovima županijske, međužupanijske, državne i međunarodne razine u organizaciji različitih ustanova (Ministarstva odgoja i obrazovanja, Agencije za odgoj i obrazovanje), saveza i društava (Saveza edukacijskih rehabilitatora Hrvatske, Hrvatskoga knjižničarskog društva) te fakulteta (Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu) s ciljem promicanja inkluzivnog odgoja i obrazovanja.

Encouraging language and reading literacy in education in Whole-Day School System

Abstract

The modern school is an inclusive school where the school library acts as an open and safe centre for learning and teaching. Through inclusive education in a Whole-day School system all pupils are provided with the opportunity to develop their potential regardless of their differences. The program of support, assisted, and enriched learning (A2 Program) as one of the four educational programs in the Whole-Day School system, provides pupils with the specific, adapted, and efficient support through mandatory cooperation and teamwork of teachers and professional associates. The aim of this presentation is to show the role of the school library in promoting pupils' language and reading literacy achieved through various activities at the class, collective, and individual level within the A2 Program.

At the class level, the project *Let's Read Aloud, Let's Read Together* was realised with the fourth graders in cooperation with the school teachers, professional associates, the school librarian, and the educational rehabilitator by analysing the required reading work of Ivana Brlić-Mažuranić. Respecting the needs of all pupils, the curriculum provided them with individual and concrete support. Various activities were alternated to ensure the understanding of what was read and to stimulate the pupils' imagination and creativity. The implementation of the project began with the creation of proverbs related to the motifs of the work.

Active listening contributed to a cooperative and pleasant atmosphere which was needed for further activities. All pupils took part in the interpretative reading aloud with effective support for pupils with difficulties through the graphic adaptation of the text and the use of assistive technology (the Lexie application). After reading, the pupils were encouraged to express their emotional, aesthetic, thought, and creative experience. Additionally, they got to know important details about the author and her work using the Croatian Language Portal and the E-reading Portal (reading and listening to audio recordings). Critical thinking was encouraged through the analysis of the problems raised in the read book in order to gain basic life values and connect them with personal experiences. Watching the cartoon of the same name, they compared it with the book, they listed similarities and differences and expressed their emotions. In the last stage, a quiz created in the Kahoot web tool stimulated the competitive spirit in the pupils. After analysing the work, the pupils created and played board games and staged the fairy tale in a shadow theatre manner.

The described project activities resulted in a better development of pupils' reading skills, understanding of what they read, critical thinking, as well as encouraging interest in extracurricular reading.

The pupils expressed their desire for similar projects in the future because they practised reading, memory, understanding, and critical thinking in a fun way.

The interdisciplinary approach, different learning and teaching strategies, assistive technology, numerous activities, and various resources of the school library contributed to the acquisition of knowledge, skills, satisfaction, interest, and responsibilities of the pupils for their own reading and learning and the achievement of the educational outcomes. Through the project and within the A2 Program, the school library encouraged language and reading literacy, social inclusion and personal development of pupils, and thereby fulfilled its role in teaching and learning for all.

Keywords: inclusive education, language-reading literacy, school library, support program, supported and enriched learning, Whole-Day School

Biographies

Gordana Gregurović Petrović finished primary school in Krapina and secondary education at the Educational Centre for Applied Art and Design in Zagreb. She graduated in design studies at the University of Zagreb Faculty of Textile technology in 1994. She completed the pedagogical-psychological training program at the Department of Pedagogy of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences in 1999. In 2003, she graduated in journalism from the University of Zagreb Faculty of Political Sciences. She graduated from the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences in 2003 as a librarian.

She has worked as a professional associate and librarian since 2001. Since 2006 she has been working in August Cesarec Primary School, Krapina.

Her goal is to achieve improvements in school education by implementing modern methods and forms of learning and teaching. She actively participates in teamwork activities. With the aim of promoting inclusive education, in cooperation with the school's educational rehabilitator, she designs, prepares and conducts workshops for pupils with disabilities. In her work with pupils, she focuses on encouraging linguistic, reading, and information literacy and creating a pleasant atmosphere so the pupils develop the habit of regularly visiting and using the library. With different workshops and projects, she covers topics from the School Preventive Program.

She considers professional training and development to be a very important aspect of her work. In 2003, she was promoted to the position of a mentor, re-elected in 2018, and further promoted to the position of advisor in 2023. She received the award from the Ministry of Science and Education for the best educational worker in the 2021/2022 school year. She regularly participates in the work of the school's professional bodies and attends professional conferences organised by the Croatian National Education and Teacher Training Agency, Croatian Association of Educational Rehabilitators, Croatian Library Association, University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation, and CARNet's conferences.

Renata Cesarec-Topolovec finished primary school in Hum na Sutli, completed education studies track at the Krapina Secondary School Centre. In 1989, she graduated from the Pedagogical Science Joint Study Program of the University of Zagreb Faculty of Defectology

and Faculty of Humanities and Social Sciences with the title graduate special education teacher - primary school teacher.

She had worked in different primary schools and since 1993 she has been working in August Cesarec Primary School, Krapina. In her work, she pays great attention to the promotion of inclusive education by cooperating with parents, teachers, and professional associates using modern methods and forms of learning and teaching. She considers professional training and development to be a very important aspect of her work.

In the field of preventive programs, she published the following chapters in the handbook *My Class 4* (Puh N., 2010): *Prevention of Peer Violence: We Know What Violence Is* and *Prevention of Abuse of Addictive Substances: To the Land of Health with a Dragon*. She is a supervisor of the University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences student practicals and of interns who are taking the professional librarian exam.

She was the head of the County Professional Council of Professional Associates of the Educational-Rehabilitation Profile in Primary Schools during the period from 2008 to 2022.

She participates in various projects and presents at professional conferences and meetings on the county, inter-county, state, and international level, organised by different institutions (Ministry of Science and Education, Croatian National Education and Teacher Training Agency), associations and societies (Croatian Association of Educational Rehabilitators, Croatian Library Association), and the University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, with the aim of promoting inclusive education.

Nove usluge ukorak s novom zgradom Knjižnice: Kutak za slijepe i slabovidne Gradske knjižnice Rijeka

Emili Ilić

Gradska knjižnica Rijeka (Rijeka City Library)

emili.ilic@gkri.hr

Jelena Stipetić Šušak

Gradska knjižnica Rijeka (Rijeka City Library)

jelena.stipetic-susak@gkri.hr

Sažetak

Gradska knjižnica Rijeka u prosincu 2023. godine otvorila je novu zgradu Knjižnice, prostorno prilagođenu svim korisničkim skupinama, odgovorivši tako na potrebe svoje lokalne zajednice. Sudjelovanje u projektu *Techlibrary*, provedenom u sklopu programa Erasmus+, čiji je cilj bio poboljšati usluge narodnih knjižnica za slijepe i slabovidne korisnike, proširilo je kompetencije osoblja razmjenom iskustava s kolegama iz drugih europskih knjižnica. Kao rezultat, osnovan je Kutak za slijepe i slabovidne osobe u novoj zgradi Knjižnice.

U radu će biti prikazan tijek priprema – i osoblja i prostorno-tehničkih uvjeta – za pružanje usluga slijepim i slabovidnim korisnicima. Poseban naglasak stavljen je na fizičku pristupačnost same zgrade i prostora gdje je Kutak smješten, a zatim i na opremljenost specifičnim tehničkim uređajima kojima se koriste slijepe i slabovidne osobe. Nadalje, bit će riječi o nabavi i organizaciji knjižnične građe, olakšanom pristupu čitanju mrežnih izdanja dnevnog tiska u prostoru Knjižnice i s pomoću *online* pretplate.

U završnom dijelu izlaganja opisat će se načini jačanja kompetencija osoblja za rad s posebnim korisničkim skupinama, suradnja s lokalnom zajednicom (Udruga slijepih Primorsko-goranske županije) te općenite inkluzivne prakse Gradske knjižnice Rijeka koje u novoj zgradi Knjižnice imaju priliku za dodatan rast i razvoj.

Ključne riječi: Gradska knjižnica Rijeka, inkluzivne knjižnične usluge, knjižnične usluge za slijepe i slabovidne, prilagodba knjižničkog prostora

Životopisi

Emili Ilić rođena je 1979. godine u Rijeci. Diplomirala je na Filozofsko-teološkom studiju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, područni studij Rijeka. U Gradskoj knjižnici Rijeka zaposlena je od 2017. godine na poslovima diplomirane knjižničarke u Odjelu stručne knjige, publicistike i periodike. Područje njezina profesionalnog interesa obuhvaća informacijsku službu u knjižnici, razvijanje novih knjižničnih usluga i njihovu širu vidljivost te ulogu narodnih knjižnica u osnaživanju lokalne zajednice.

Jelena Stipetić Šušak rođena je 1979. godine u Rijeci. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci diplomirala je kroatistiku i germanistiku, a zatim i bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 2003. godine zaposlena je u Gradskoj knjižnici Rijeka. Zvanje višeg knjižničara stekla je 2023. godine. Tijekom rada bila je zaposlena u mješovitim ograncima i u središnjim odjelima na poslovima diplomiranog knjižničara. Od 2014. do 2016. godine radila je kao voditeljica središnjih odjela Gradske knjižnice Rijeka. Danas radi kao voditeljica Službe za koordinaciju knjižničkog poslovanja s korisnicima te je predsjednica Stručnog vijeća

Gradske knjižnice Rijeka. Članica je Komisije za narodne knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva.

New services in step with the new library building: Corner for the Blind and Visually Impaired at Rijeka City Library

Abstract

The Rijeka City Library opened a new library building in December 2023, spatially adapted to all user groups, thus responding to the needs of its local community. The participation in the *Techlibrary* Erasmus+ project, aimed at improving public library services for blind and visually impaired users, expanded staff competences through the exchange of experiences with other European libraries. As a result, a Corner for the Blind and Visually Impaired was established in the new library building.

This presentation will illustrate the preparation process, including both staff readiness and spatial-technical conditions for providing services to blind and visually impaired users. A special emphasis is placed on the physical accessibility of the building itself and the space where the Corner is located, as well as on the supply of specific technical devices used by blind and visually impaired persons. Furthermore, the presentation will cover the acquisition and organisation of library materials, facilitated access to reading online editions of daily newspapers within the Library and through online subscriptions.

In the final part of the presentation, the methods of strengthening staff competences for working with special user groups will be presented, along with the cooperation with the local community (Primorje-Gorski Kotar County Association for the Blind) and the general inclusive practices of the Rijeka City Library, which have the opportunity for further growth and development in the new library building.

Keywords: Rijeka City Library, inclusive library services, library services for the blind and visually impaired, adaptation of library space

Biographies

Emili Ilić, born in 1979 in Rijeka, graduated from the Philosophical-Theological Studies at the Catholic Faculty of Theology in Zagreb, Rijeka branch. She has been employed at the Rijeka City Library since 2017 as a librarian in the Department of Professional Books, Non-Fiction, and Periodicals. Her areas of professional interest include information services in libraries, developing new library services and their broader visibility, and the role of public libraries in empowering the local community.

Jelena Stipetić Šušak, born in 1979 in Rijeka, graduated in Croatian and German Studies from the Faculty of Humanities and Social Science in Rijeka. She completed her Library Studies at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb. She earned the title of senior librarian in 2023. Since 2003, she has been employed at the Rijeka City Library, working in both mixed branches and central departments as a librarian. From 2014 to 2016, she served as the Head of the Central Department at the Rijeka City Library. Currently, she is the Head of the Library Service Department and is the chair of the Professional Council of the Rijeka City Library. She is a member of the Committee for Public Libraries of the Croatian Library Association.

Primjena građe lagane za čitanje i načela univerzalnog dizajna u suvremenom kontekstu inkluzivnog obrazovanja

Ivana Radenović

Udruga za sindrom Down – Zagreb (Association for Down Syndrome - Zagreb)

iradenovic97@gmail.com

Zrinjka Stančić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu (University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences)

zrinjka.stancic@erf.unizg.hr

Sažetak

Novije definicije pojam građe lagane za čitanje, lako čitljivog teksta, opisuju kao jezično i grafički prilagođenu građu namijenjenu osobama s poteškoćama u čitanju i razumijevanju teksta. Slijedom *Smjernica za građu laganu za čitanje* u hrvatskom obrazovnom sustavu pojavljuju se tiskani i digitalni udžbenici prilagođeni raznolikim potrebama učenika.

U Republici Hrvatskoj više nakladnika izdaje publikacije (udžbenike, radne bilježnice, lektirna djela, slikovnice i dr.) s obilježjem lako čitljivog teksta, namijenjene učenicima s teškoćama. Istraživanje provedeno u vremenu pandemije bolesti COVID-19 i organizacije nastave na daljinu među devet učiteljica iz dviju osnovnih škola na području grada Zagreba pokazuje kako udžbenike nove generacije, koji su grafički, jezično, sadržajno i formatom prilagođeni specifičnim potrebama učenika s teškoćama, učiteljice većinom smatraju korisnim u svom radu u inkluzivnom razredu te bi ih preporučile i drugim učiteljima u njihovu radu.

Važnost građe lagane za čitanje, lako čitljivog teksta, ne može biti prenaglašena jer upravo lagana građa osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama omogućava učenje, sudjelovanje u aktivnostima zajednice (škola, slobodno vrijeme i rekreacija i dr.), poznavanje vlastitih prava i zauzimanje za njih te stvaranje vlastitih izbora. Osim navedenog, lako čitljiv tekst potiče na suradnju stručnjake različitih struka (edukacijski rehabilitator, logoped, učitelj) te promiče transdisciplinarnost, a njezinom se praktičnom primjenom osvještava važnost univerzalnog dizajna u ravnopravnom i aktivnom sudjelovanju u društvu, neovisno o raznolikostima. U izlaganju će biti prikazane smjernice za unaprjeđenje građe lagane za čitanje te rezultati istraživanja provedenog s učiteljicama dviju osnovnih škola na području grada Zagreba o učinkovitosti lako čitljivog teksta u udžbenicima nove generacije.

Ključne riječi: građa lagana za čitanje, lako čitljiv tekst, univerzalni dizajn

Životopisi

Ivana Radenović, mag. rehab. educ., diplomirala je na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u lipnju 2022. godine. Zaposlena je kao edukacijska rehabilitatorica u Udruzi za sindrom Down – Zagreb i Hrvatskoj zajednici za Down sindrom.

U Udruzi za sindrom Down – Zagreb sudjeluje u provedbi individualnog i grupnog edukacijsko-rehabilitacijskog rada s djecom i mladima sa sindromom Down u cilju poticanja vještina grube i fine motorike, pažnje, koncentracije i pamćenja, komunikacijskih i socijalnih vještina, spoznajnog razvoja, predvještina i vještina čitanja i pisanja, predmatematičkih i matematičkih vještina, poticanja samostalnosti u vještinama svakodnevnog života i dr.

Tijekom 2023. godine sudjelovala je u Europskom projektu *Jačanjem Udruge za sindrom Down do osnažene zajednice* (UP.04.2.1.11.0325.) osmišljavanjem, održavanjem i slušanjem izobrazbe, sudjelujući u praktičnom dijelu izobrazbe, izrađujući videosadržaje i materijale te knjižicu za roditelje djece sa sindromom Down. Nakon završetka projekta, zajedno s kolegicom edukacijskom rehabilitatoricom, nastavlja suradnju i pružanje podrške školama i centrima koji za tim pokazuju potrebu. U suradnji s Hrvatskom zajednicom za Down sindrom sudjeluje u provedbi pripreme mladih za zapošljavanje i tržište rada te za samostalno življenje. Podrška je sportskim trenerima u GNK Dinamo. Posljednje dvije godine surađuje u organizaciji Ljetnog kampa PUŽ za osobe s invaliditetom u Livnu u BiH. Završila je edukaciju iz PODD sustava komunikacije.

Prof. dr. sc. Zrinjka Stančić rođena je u Zagrebu gdje je završila osnovnu školu, gimnaziju i današnji Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Magistrirala je i doktorirala na matičnom Fakultetu. Redovita je profesorica na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju i rehabilitaciju. Nositeljica je i izvoditeljica kolegija na Preddiplomskom i Diplomskom studiju Edukacijska rehabilitacija. Nastavu izvodi na dvama fakultetima Sveučilišta u Zagrebu (Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu i Katoličko bogoslovnom fakultetu), na Pedagoškom fakultetu Sveučilišta u Ljubljani (Specialna in rehabilitacijska pedagogika) i na Fakultetu matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru (Edukacijska rehabilitacija).

Sudjelovala je u brojnim znanstvenim i stručnim, nacionalnim i međunarodnim projektima. Područje znanstvenog interesa ogleda se u istraživanjima u području socijalnog položaja učenika s teškoćama u inkluzivnoj školi, edukaciji učitelja za prihvaćanje i poučavanje učenika s teškoćama, strategijama poučavanja učenika, ekološkom modelu inkluzije, multidimenzionalnoj analizi uključenosti učenika s teškoćama u srednjoškolskim programima, razvoju asistivne (potpomognute) tehnologije, razvoju individualiziranih odgojno-obrazovnih programa/kurikula, primjeni lako čitljivog teksta u nastavi te razvoju univerzalnog dizajna u učenju i poučavanju.

Samostalno ili u koautorstvu objavila je znanstvene i stručne radove u znanstvenim časopisima, monografijama, izvješćima, zbornicima radova s međunarodnom recenzijom, priručnicima, digitalnim repozitorijima. Jedna je od autorica Sveučilišnog udžbenika *Osnove edukacijskog uključivanja. Škola po mjeri svakog djeteta je moguća*. Objavila je čitanke i radne bilježnice pisane prema smjernicama za lako čitljiv tekst. Punih dvanaest godina bila je predsjednica Hrvatske udruge diplomiranih studenata Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta (AMCA-ERF). Dobitnica je nekoliko dekanovih nagrada, kao članica tima dobila je godišnju Nagradu „Ivan Filipović“ i nagradu Žuti okvir, a dobitnica je i nagrade Saveza edukacijskih rehabilitatora Republike Hrvatske „Prof. Tomislav Špoljar“ za životno djelo (2022.).

Use of easy-to-read materials and principles of universal design in contemporary context of inclusive education

Abstract

Newer definitions of the concept of easy-to-read materials, easy-to-read texts, describe them as linguistically and graphically adapted materials intended for persons with difficulties in reading and understanding the text. Following the *IFLA Guidelines for Easy-to-Read Materials*

(2005, 2010), printed and digital textbooks adapted to the diverse needs of pupils appear in the Croatian education system (Draganić, Ružić and Stančić, 2010).

In Croatia, several publishers make editions (textbooks, workbooks, reading works, picture books, etc.) with the feature of easy-to-read text, intended for pupils with disabilities. The research conducted during the COVID-19 pandemic and the organisation of distance learning on a sample of nine female teachers from two primary schools in the City of Zagreb shows that the majority of teachers consider the new generation textbooks, which are graphically, linguistically, content- and format-adapted to the specific needs of pupils with disabilities, useful in their work in inclusive classes and would recommend them to other teachers for their work.

The importance of easy-to-read materials, easy-to-read texts, cannot be overemphasised because it is the easy material that enables persons with disabilities and children with difficulties (developmental, learning, environmental factors) to learn, participate in community activities (school, free time and recreation, etc.), knowing one's own rights and standing up for them, and making one's own choices (Inclusion Europe, n.d.). In addition to the above, the easy-to-read texts encourage the collaboration of experts from different professions (educational rehabilitator, speech therapist, teacher), thereby promoting transdisciplinarity, and its practical application makes people aware of the importance of universal design in equal and active participation in society, regardless of diversity. The presentation will demonstrate the guidelines for the improvement of easy-to-read materials and the results of the research conducted on a sample of the teachers from two primary schools in the City of Zagreb on the efficiency of the easy-to-read texts in new generation textbooks.

Keywords: easy-to-read materials, easy-to-read text, Universal Design

Biographies

Ivana Radenović, MA in educational rehabilitation, graduated from the University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences in June 2022. She is employed as an educational rehabilitator at the Association for Down Syndrome - Zagreb and the Croatian Community for Down Syndrome.

In the Association for Down Syndrome - Zagreb, she participates in the implementation of individual and group educational-rehabilitation work with children and young persons with Down syndrome with the aim of encouraging gross and fine motor skills, attention, concentration and memory, communication and social skills, cognitive development, pre-skills and reading and writing skills, pre-mathematical and mathematical skills, encouraging independence in everyday life skills, etc.

During 2023, she participated in the European project *Strengthening the Association for Down Syndrome to an Empowered Community* (UP.04.2.1.11.0325.) through designing, conducting, and listening to the training, participating in the practical part of the training, creating video materials and booklets for parents of children with Down syndrome. After the end of the project, together with a colleague, also an educational rehabilitator, she continued to cooperate and provide support to schools and centres that show a need for it. In cooperation with the Croatian Community for Down Syndrome, she participates in the preparation of young persons for employment and the labour market, as well as preparation for independent living. She provides support for sport coaches at Dinamo FC. For the last two years, she has been involved in the organisation of the Summer Camp PUŽ (Engl. *Snail*) for persons with

disabilities, in Livno, Bosnia and Herzegovina. She completed education in the PODD communication system.

Prof. Zrinjka Stančić, PhD was born in Zagreb where she completed primary school, grammar school, and the University of Zagreb Faculty of Education and Rehabilitation Sciences. She obtained her master's and doctorate degrees at the same faculty. She is a tenured professor at the Faculty of Education and Rehabilitation Department of Inclusive Education and Rehabilitation. She is a course coordinator and lecturer at the Undergraduate and Graduate Studies in Educational Rehabilitation. She is a lecturer at two faculties of the University of Zagreb (Faculty of Education and Rehabilitation and Catholic Faculty of Theology), at University of Ljubljana Faculty of Education (Special and Rehabilitation Education), and at University of Mostar Faculty of Science and Education (Educational Rehabilitation).

She has participated in numerous scientific and professional, national and international projects. Her research interests lie in the research of social position of pupils with disabilities in inclusive schools, education of teachers in accepting and teaching pupils with disabilities, pupil teaching strategies, ecological model of inclusion, multidimensional analysis of inclusion of pupils with disabilities in secondary school programs, development of assistive technology, development of individualised education programs/curricula, application of easy-to-read texts in lessons, and development of universal design in studying and teaching.

She is a (co-)author of scientific and professional papers published in scientific journals, monographies, reports, internationally reviewed collections, handbooks, digital repositories. She is one of the authors of the University textbook *Fundamentals of Educational Inclusion. School Tailored to Every Child is Possible*. She published articles and workbooks issued according to the guidelines for easy-to-ready texts. She was the president of the Croatian Association of Graduates of the Faculty of Education and Rehabilitation Sciences for twelve years. She was awarded several Dean's Awards, as a team member she received the annual Ivan Filipović award and Žuti okvir (Engl. *Yellow Frame*) award. In 2022 she received the Prof. Tomislav Špoljar Lifetime Achievement Award of the Croatian Association of Educational Rehabilitators.

Bibliovrtuljak

Branka Mikačević

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar (Public Library "Petar Preradović" Bjelovar)
branka.mikacevic@knjiznica-bjelovar.hr

Marija Ježek Ivanović

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar (Public Library "Petar Preradović" Bjelovar)
marija.jezek@knjiznica-bjelovar.hr

Sažetak

Osnovna postavka prilikom kreiranja knjižničnih programa i usluga jest da knjižnice trebaju biti na raspolaganju svim članovima zajednice u kojoj djeluju, pa tako i djeci s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom. Knjižnične usluge koje pridonose socijalnoj inkluziji imaju dugogodišnju tradiciju u hrvatskom knjižničarstvu, što je vrlo aktualna tema i danas jer knjižničari nastoje programe i usluge učiniti kvalitetnijima za dobrobit korisnika. Također, ne treba zaboraviti na jedno od temeljnih ljudskih prava – pravo na različitost. Prihvatanje različitosti i razumijevanje ljudskih prava temelj je kvalitetnijeg života cijele društvene zajednice.

U izlaganju će biti opisan *Bibliovrtuljak*, knjižnični inkluzivni program Dječjeg odjela i Odjela za odrasle Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar, koji se provodi od 2023. godine u suradnji s Udrugom OSIT (Udrugom osoba s intelektualnim teškoćama) i Domom za odrasle Bjelovar, s ciljem uključivanja osoba s intelektualnim teškoćama u redovite programe Knjižnice.

Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar nastoji djecu s teškoćama u razvoju i odrasle s invaliditetom uključiti u aktivnosti s drugim sudionicima i korisnicima radi njihova zajedničkog druženja, prihvatanja, uvažavanja, ali i učenja. *Bibliovrtuljak* obuhvaća tematske, spoznajne i interaktivne aktivnosti, a ciljevi su poticanje razvoja identiteta, poticanje suradničkog ponašanja, poticanje pozitivnih stavova i odnosa prema sebi i okolini u kojoj se radionice održavaju, poticanje kreativnosti u različitim oblicima izražavanja i stvaranja, poticanje socijalnih i komunikacijskih vještina te prosocijalno ponašanje.

Ključne riječi: Bibliovrtuljak, inkluzivni knjižnični programi, intelektualne teškoće, socijalna inkluzija

Životopisi

Branka Mikačević (1982.) magistra je bibliotekarstva i odgojiteljica predškolske djece. Od 2002. godine radi u Narodnoj knjižnici „Petar Preradović“ Bjelovar, a od 2020. voditeljica je Dječjeg odjela Knjižnice.

Stručno se razvija i educira u korištenju tehnologije i aktivno se njome služi u radu s korisnicima. Područje njezina profesionalnog interesa obuhvaća i rad s djecom s teškoćama u razvoju te redovito surađuje s Centrom za odgoj i obrazovanje i razvojnu podršku Bjelovar, posebnom odgojno-obrazovnom ustanovom specijaliziranom za rad s djecom s teškoćama u razvoju, kao i s raznim udrugama koje okupljaju tu posebnu skupinu djece i mladih. Suautorica je programa za tinejdžere u Knjižnici naziva *Spikaonica*, a surađivala je i na izradi sadržaja za mrežnu stranicu *6 veličanstvenih koraka do znanja i informacija*, koja služi za razvijanje vještina informacijske pismenosti. Također, provodi radionice za djecu prema istoimenoj

knjizi *Putovanje patuljka Putuljka* (autorice: Galinec, Matea i Višnjić Jevtić, Adrijana). Voditeljica je programa *Engleska igraonica* i programa *Tell me more* – pričaonice na engleskom jeziku. U suradnji s kolegicom na Odjelu za odrasle osmislila je program *Bibliovrtuljak* namijenjen osobama s intelektualnim teškoćama. Članica je regionalnog Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja te Komisije za knjižnične usluge za djecu i mlade. Jedna je od urednica knjižničarskog časopisa *Svezak*.

Marija Ježek Ivanović rođena je u Bjelovaru 1992. godine. Zaposlena je u Narodnoj knjižnici „Petar Preradović“ Bjelovar na mjestu knjižničara-informatora. Tijekom rada na Odjelu za odrasle osmislila je, organizirala i provela različite izložbe, programe i radionice. Najveće izložbe i programi bili su vezani za suradnju s bjelovarskim kulturnim udrugama. Autorica je i nekoliko virtualnih izložbi. Provodeći program *Bibliovrtuljak*, osmišljen u suradnji s Dječjim odjelom, radi s posebnom skupinom korisnika – osobama s intelektualnim poteškoćama, a cilj je programa uključivanje osoba s intelektualnim teškoćama i mentalnim oštećenjima u redovite programe Knjižnice. Redovito se stručno usavršava slušajući seminare i *webinare* vezane za narodno knjižničarstvo i medije, završila je program Internet marketing i brendiranje pri Centru za cjeloživotno učenje i kulturu te završava tečaj za interpretatora baštine.

Bibliocarousel

Abstract

The basic premise from which libraries start when creating library programs and services is that libraries should be available to all members of the community in which they operate, including children with developmental difficulties and adults with disabilities. Library services that contribute to social inclusion have a long tradition in Croatian librarianship, which is a very current topic with librarians striving to make programs and services of higher quality for the benefit of their users. Additionally, one of the fundamental human rights must not be forgotten - the right to diversity. Acceptance of diversity and understanding of human rights is the basis of a better quality of life of the entire social community.

This presentation will describe *Bibliocarousel* (Cro. *Bibliovrtuljak*), an inclusive library program of the Children's Department and Department for Adults of the Bjelovar Petar Preradović Public Library, which has been implemented since 2023 in cooperation with the Bjelovar OSIT Association (Association of Persons with Intellectual Disabilities) and the Bjelovar Home for Adults, with the aim of inclusion of persons with intellectual disabilities in the Library's regular programs. The Bjelovar Petar Preradović Public Library strives to include persons with developmental difficulties and adults with disabilities in activities with other participants and users for the sake of their mutual association, acceptance, appreciation, as well as learning. The *Bibilocarousel* program includes thematic, cognitive, and interactive activities. The program aims to encourage the development of identity, cooperative behaviour, positive attitudes and relation towards oneself and the environment in which the activities are held, creativity in different forms of expression and creation, social and communication skills, and prosocial behaviour.

Keywords: Bibliovrtuljak - Bibliocarousel, inclusive library programs, intellectual disabilities, social inclusion

Biographies

Branka Mikačević holds a masters in librarianship and is an educator of preschool children. She has been working at the Bjelovar Petar Preradović Public Library since 2002 in various jobs, and since 2006 as a permanent employee of the children's department of the Library. At first, she worked as a teacher of preschool children, and later as a librarian informer. Since 2020, she has been the head of the Children's Department of the Library.

In addition to formal education, she is also active in informal education, regularly following professional literature and professional meetings, lectures and more in the field of children's librarianship in Croatia and the world. She gave several presentations at professional meetings related to examples of good practice and also wrote articles on the subject which were published in peer-reviewed and non-peer-reviewed journals.

She works on her professional development and education in the use of technology and actively implements it in working with users. She regularly monitors new titles and participates in writing reading recommendations that are published in local newspapers. Her additional area of interest is working with children with developmental disabilities and regularly cooperating with the Bjelovar Centre for Education and Developmental Support, an educational institution specialised in working with children with developmental disabilities, as well as various associations that bring together this specific group of children and young people. She works to intensify the arrivals, as well as the involvement of children in various activities, from exhibitions, drama performances, literary meetings, and creative workshops and talk rooms.

With a colleague, she designed a program for teenagers in the library called *Spikaonica* and worked with a colleague on creating content for the *6 Magnificent Steps to Knowledge and Information* website, whose function is to develop information literacy skills. Additionally, she conducts workshops for children based on the book of the same name *Putovanje patuljka Putuljka* (Engl. *Dwarf Putuljak's Journey*), authored by Galinec, Matea and Višnjić Jevtić, Adrijana. The aim of the workshops is to introduce preschool and primary school children, ages 5 to 8, to other cultures, nations and countries of Europe, to develop and encourage multiculturalism. She is also the manager of the *English Playroom* program as well as the *Tell Me More* program - storytime program in English. In cooperation with a colleague at the Department for Adults, she designed the *Bibliocarousel* (Cro. *Bibliovrtuljak*) program for persons with intellectual disabilities. She is also a member of the regional Association of Librarians of Bilogora, Podravina and Kalnica Prigorje, and a member of the Committee for Library Services for Children and Youth. She is also one of the editors of the library magazine *Svezak* (Engl. *Volume*).

Marija Ježek Ivanović was born in Bjelovar in 1992. She graduated from the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences in 2017, majoring in librarianship and museology and heritage management. That year, she completed additional pedagogical-psychological-didactic-methodical training at the Centre for Teacher Education at the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences. She worked as a student assistant at the Library of the same faculty for 3 years, and also volunteered in many institutions related to culture. After completing her professional training, she was employed at the Bjelovar Vocational School as a professional associate librarian. She is currently employed at the Bjelovar Petar Preradović Public Library as a librarian informer.

Through her work at the Department for Adults, she has designed, organised, and conducted various exhibitions, programs, and workshops. The largest exhibitions and programs were related to the cooperation with Bjelovar cultural associations. She is also the author of several virtual exhibitions. The workshops were most often creative and thematically related to a certain time of the year. Through the *Bibliocarousel* (Cro. *Bibliovrtuljak*) program, designed in cooperation with the Library's Children's Department, she works with users with intellectual disabilities and the goal of the program is to include persons with intellectual and mental disabilities in the Library's regular programs. She regularly improves her professional skills by listening to seminars and webinars related to public librarianship and media, she completed the Internet Marketing and Branding program at the Centre for Lifelong Learning and Culture and she is currently completing the Heritage Interpreter course.

Čitateljski klub *Preobražaj* za osobe sa psihosocijalnim poteškoćama kao primjer dobre knjižnične prakse

Iva Turina

Gradska knjižnica i čitaonica Pula (Pula City Library and Reading Room)

iva.turina@gkc-pula.hr

Sažetak

Čitateljski klub *Preobražaj* pokrenut je u svrhu inkluzije ranjivih skupina i osiguravanja pristupačnosti knjižničnih usluga svima. Program, pokrenut 25. listopada 2022., provodi udruga Žuta minuta u suradnji s Gradskom knjižnicom i čitaonicom Pula i Općom bolnicom uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija RH. Održava se posljednjeg utorka u mjesecu u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula. Čitateljski klub vode medicinska sestra Oriana Španić i knjižničarka Iva Turina.

Pri izboru teksta biraju se jezično lagani tekstovi, što olakšava njihovo čitanje i razumijevanje (poezija, kratke priče, basne, putopisi, odlomci romana, zagonetke), a nakon čitanja slijedi razgovor o pročitanom. Sudionike se potiče na čitanje u slobodno vrijeme, unapređuju se tehnike čitanja, vođenim čitanjem osnažuje se kritičko mišljenje, što podiže razinu samopouzdanja i samopoštovanja. Osim čitanja izuzetno je važan i razgovor jer potiče i pomaže ljudima da lakše izraze ono što osjećaju i misle. Čitanje utječe na razvoj jezičnih vještina kao što su pisanje, slušanje i govor jer u potpunosti razvija komunikacijske sposobnosti. Čitanje je kognitivna, društvena i kulturna aktivnost, jedna od osnovnih kompetencija koja svakom pojedincu omogućuje kvalitetan život. Važan dio druženja čini i pisanje kratkog teksta koji je povezan s temom pročitanog. Na taj se način razvija i grafomotorika.

Tijekom druge godine održavanja kluba (2023./2024.), osim što se čitalo i pisalo, održana je i kratka radionica stripa. Radionica je bila koncipirana tako da su se u uvodnom dijelu polaznici upoznali s kratkom poviješću stripa, a zatim su sami nacrtali okvire u koje su crtali zadano.

Projekt se bazira na potrebama korisnika i usmjeren je na poboljšanje kvalitete njihova života. Glavni je cilj ovog programa pojačavanje kognitivnih sposobnosti u aktivnostima povezanim s čitanjem. Čitateljski klub osobe oboljele od shizofrenije vraća u društvo kojemu pripadaju i u njemu im vraća ravnopravni status koji zaslužuju. Knjižnica tako izlazi iz svojih okvira i ulazi u zajednicu na konkretan način, zanimljivim programom koji je prije svega vrlo koristan zajednici u cjelini.

Ključne riječi: čitanje, inkluzija, pisanje, pristupačnost, tekstovi

Biografija

Iva Turina rođena je u Puli gdje je završila Klasičnu gimnaziju i studij Hrvatski jezik i književnost te Povijest. Izvanredni studij bibliotekarstva završila je u Zagrebu, a u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula zaposlena je od 2005. godine.

Trenutačno radi na Odjelu beletristike i uključena je u razne programe – voditeljica je čitateljskog kluba *Preobražaj* za osobe sa psihosocijalnim poteškoćama, voditeljica je čitateljskog kluba za odrasle *Le Book*, a sudjeluje i u organiziranju književnih manifestacija Pula čita, Noć knjige, Mjesec hrvatske knjige i dr.

Preobražaj reading club for persons with psychosocial difficulties as an example of good library practice

Abstract

The *Preobražaj* (Engl. *Transformation*) reading club was launched with the aim of including vulnerable groups and ensuring the accessibility of library services to everyone. It was launched on 25 October 2022. The program is implemented by the *Žuta minuta* (Engl. *Yellow Minute*) Association in cooperation with the Pula City Library and Reading Room and the Pula General Hospital with the financial support of the Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia. It is held on the last Tuesday of the month in the Pula City Library and Reading Room. The reading club is led by nurse Oriana Španić and librarian Iva Turina.

When choosing a text, language-friendly texts are chosen, which makes them easier to read and understand (poetry, short stories, fables, travelogues, excerpts from novels, riddles), and after reading, there is a discussion about what has been read. The participants are encouraged to read in their free time, reading techniques are improved, guided reading strengthens critical thinking, which raises the level of self-confidence and self-esteem. Along with reading, conversation is extremely important because it encourages and helps people express what they feel and think more easily. Reading affects the development of language skills such as writing, listening, and speaking because it fully develops communication skills. Reading is a cognitive, social, and cultural activity, one of the basic competences that enables every individual to live a quality life. An important part of socialising is writing a short text that is related to the topic that has been read. In this way, graphomotor skills are also developed.

During the second year of the club (2023/2024), in addition to reading and writing, a short comics workshop was held. The workshop was designed in such a way that, in the introductory part, the participants were introduced to a short history of comics, and then they themselves drew the frames and their contents as per the assignment.

The project is based on the users' needs and is aimed at improving their quality of life. The main goal of this program is to strengthen cognitive abilities through activities related to reading. The reading club brings people suffering from schizophrenia back into the society to which they belong and gives them back the equal status they deserve. The library thus goes out of its framework and enters the community in a concrete way, with an interesting program that is, first of all, very useful for the community as a whole.

Keywords: accessibility, inclusion, reading, texts, writing

Biography

Iva Turina was born in Pula, where she graduated from the Classical Grammar School and studied Croatian Language and Literature and History, and, in Zagreb, she studied Library Studies part-time. She has been working in the Pula City Library and Reading Room since 2005. She currently works at the Department of Fiction and is involved in various programs - she is the head of the *Preobražaj* reading club for people with psychosocial difficulties and the head of the *Le Book* adult reading club. She is involved in organising the *Pula čita* (Engl. *Pula Reads*) literary event, the *Book Night*, the *Croatian Book Month*, etc.

Individualizacija materijala za učenike s teškoćama čitanja uz Lexie

Vanja Andrić

OmoLab komunikacije, Zagreb

vanja@omoguru.com

Maja Hmelina

OmoLab komunikacije, Zagreb

maja@omoguru.com

Sažetak

Sve je više školske djece koja imaju teškoće s čitanjem i razumijevanjem pročitanoa sadržaja. Kada govorimo o teškoćama čitanja, najčešće govorimo o disleksiji kao specifičnom poremećaju učenja, no teškoće čitanja prisutne su i kod učenika koji imaju poremećaj pažnje, intelektualne teškoće, komunikacijske teškoće, slabovidnost i sl.

Učenike s teškoćama čitanja i sve koji im pružaju podršku možemo promatrati kao ekosustav koji čine: roditelji u okviru obitelji; učitelji kroz izradu i primjenu individualiziranog materijala za rad i učenje; logopedi radom na poboljšanju čitalačkih sposobnosti; knjižničari provedbom programa poticanja čitanja. Jedan od alata koji postoji na tržištu i pomaže im u radu s učenicima jest i aplikacija Lexie koja je oblikovana kako bi olakšala i ubrzala prilagodbu materijala za čitanje i učenje, čitanje lektire te utjecala na poboljšanje čitalačkih sposobnosti. Osim posebnog fonta koji olakšava čitanje zbog svog dizajna aplikacija sadržava i alate poput automatiziranog rastavljanja riječi na slogove, bojenja slogova, pretvaranja teksta u govor, pretvaranja slike u tekst i mnogih drugih.

Materijali za čitanje i učenje pripremljeni u aplikaciji mogu se jednostavno podijeliti s učenicima. Prednost je aplikacije Lexie mogućnost učitavanja gotovih digitalnih sadržaja iz redovnog programa, kao i kreiranja vlastitih sadržaja i njihovo jednostavno oblikovanje i prilagodba raznolikim potrebama učenika s teškoćama. „S nekoliko klikova mišem” moguće je izraditi potpuno individualizirani tekst. Uz olakšavanje čitanja i učenja, time se povećava kvaliteta materijala, a učenici ostvaruju bolje rezultate u vrednovanju, razumijevanju pročitanoa i koncentraciji. U primjerima dobre prakse predstaviti ćemo aktivnosti različitih sudionika ekosustava koji pružaju podršku učenicima te pokazati kako male promjene u načinu rada i izgledu teksta čine veliku razliku.

Ključne riječi: digitalni alati, lako čitljiv font, Lexie, prilagodba materijala, teškoće čitanja

Životopisi

Vanja Andrić u svijet disleksije i teškoća čitanja ušao je prije nešto više od pet godina. U stalnom je kontaktu sa svima u *ekosustavu* te potrebe učenika s teškoćama čitanja, roditelja, logopeda, učitelja i knjižničara prevodi u digitalne alate kako bi svima njima olakšao svakodnevne zadaće. Osim aktivnosti povezanih s razvojem proizvoda svakodnevno pruža podršku svima u *ekosustavu*, radi na širenju svijesti o teškoćama učenja te boljem razumijevanju svih onih koji „maaalo“ teže čitaju.

Maja Hmelina logopedinja je koja se cijeli svoj radni vijek bavi djecom koja imaju problema s čitanjem. Deset godina radila je u Nastavno-kliničkom centru Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, tri godine u jednoj zagrebačkoj osnovnoj školi, a posljednjih pet godina dio je

OmoLaba te radi na razvijanju digitalnih alata za pomoć u čitanju i učenju te digitalne pristupačnosti.

Individualisation of materials for pupils with reading difficulties using Lexie

Abstract

There is an increasing number of schoolchildren who have difficulties with reading and comprehending the content they have read. When we talk about reading difficulties, we often refer to dyslexia as a specific learning disorder, but reading difficulties are also present in pupils with attention disorders, intellectual disabilities, communication disorders, visual impairments, and similar conditions.

We can view pupils with reading difficulties and everyone who supports them as an ecosystem: parents within the family; teachers through the creation and application of individualized materials for work and learning; speech therapists working on improving reading skills; and librarians through reading encouragement programs.

One of the tools available on the market that assists in working with pupils is the Lexie application, which is designed to facilitate and speed up the adaptation of reading and learning materials, reading assignments, as well as to improve reading skills. In addition to a special font that makes reading easier due to its design, the application also includes tools such as automated syllable separation, syllable colouring, text-to-speech conversion, image-to-text conversion, and many others.

The reading and learning materials prepared in the application can be easily shared with pupils. The advantage of the Lexie application is the ability to upload ready-made digital content from the regular curriculum, create your own, and easily customize and adapt them to the diverse needs of pupils with difficulties. With just a few mouse clicks, you can create a fully individualized text.

By making reading and learning easier the quality of the material is increased, and pupils achieve better results in evaluation, comprehension, and concentration.

In examples of good practice, we will present the activities of the various participants in the ecosystem who provide support to pupils and show how small changes in the way work is done and the appearance of the text can make a big difference.

Keywords: adaptation of materials, digital tools, easy-to-read font, Lexie, reading difficulties

Biographies

Vanja Andrić entered the world of dyslexia and reading difficulties a little over 5 years ago. He is in constant contact with everyone in the ecosystem, translating the needs of pupils with reading difficulties, parents, speech therapists, teachers, and librarians into digital tools to make their daily tasks easier. In addition to activities related to product development, he provides daily support to everyone in the ecosystem, works on raising awareness about learning difficulties, and promotes better understanding for all those who find reading just a little bit more challenging.

Maja Hmelina is a speech therapist whose entire working life has been dedicated to children with reading difficulties. She worked at the Faculty of Education and Rehabilitation Sciences

Teaching and Clinical Centre for ten years, at a Zagreb primary school for three years, and for the last five years she has been working at OmoLab on developing digital tools for assistive reading and learning, as well as digital accessibility.

Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica : prilagođeno i dopunjeno hrvatsko izdanje / uredile Karolina Zlatar Radigović i Dijana Sabolović-Krajina. Zagreb : Hrvatska knjižnica za slijepe ; Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“, 2022.

Karolina Zlatar Radigović

Hrvatska knjižnica za slijepe (Croatian Library for the Blind) / IFLA LPD

ravnateljica@hkzasl.hr

Dijana Sabolović-Krajina

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica (Public Library “Fran Galović” Koprivnica)

dkrajina@gmail.com

Dunja Marija Gabriel

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (National and University Library in Zagreb)

dgabriel@nsk.hr

Sažetak

Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica (engl. *Accessibility Guidelines for Public Libraries*) prevedene su na hrvatski jezik s engleske inačice njihove izvorno finske verzije. Iako je pristupačnost široko prihvaćeno načelo u međunarodnoj knjižničarskoj zajednici, činjenica je da nedostaju alati za njezinu provedbu i primjenu. *Smjernice* su proizišle upravo iz te potrebe. Riječ je o praktičnom vodiču za narodne knjižnice koji daje cjelovite i detaljne savjete kako se brinuti o različitim korisnicima, posebice o osobama s invaliditetom i marginaliziranim društvenim skupinama, kao i o rodnoj osviještenosti.

Pristupačnost se razmatra dijelom knjižničnog menadžmenta. Pokriva velik broj pitanja ravnopravnosti, od uključivanja stanovnika lokalne zajednice u razvoj knjižničnih usluga, preko priznavanja ograničenja u pokretljivosti i pristupačnosti prostora i opreme, do upotrebe višejezičnosti, višestruke pismenosti i višekanalne komunikacije.

Budući da je riječ o izvorno finskim smjernicama, u ovom su izdanju pojedini dijelovi prilagođeni domaćim prilikama te opremljeni referencama na hrvatske preporuke i legislativu. Za razliku od finskog izdanja koje je objavljeno samo u elektroničkom obliku, hrvatski je prijevod objavljen kao tiskana i kao elektronička publikacija.

Smjernice nisu obvezujuće, no knjižnicama mogu biti dragocjeni putokaz u radu u nedostatku sličnih publikacija. Prednost im je i u tome što u hrvatski knjižničarski diskurs uvode niz koncepata od kojih neki još nisu u potpunosti zaživjeli, ni na konceptualnoj ni na praktičnoj razini, no postoje i primjenjuju se u drugim zemljama. *Smjernice* uzimaju u obzir turbulentne promjene u globalnom društvenom i tehnološkom okruženju te, posljedično, brojne izazove u radu knjižnica, uključujući usvajanje novih pristupa načelu pristupačnosti. U današnjem raznolikom i slojevitom svijetu razgovor o pristupačnosti knjižnica potrebniji je i aktualniji nego ikada prije.

Ključne riječi: invaliditet, knjižnica, marginaliziranost, pristupačnost, smjernice

Životopisi

Karolina Zlatar Radigović rođena je 1977. u Zagrebu, živi u Samoboru. Završila je novinarstvo na Fakultetu hrvatskih studija te bibliotekarstvo na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 2000. godine radi u Knjižnicama grada Zagreba, najdulje na mjestu knjižničara u nabavi i obradi Knjižnice Novi Zagreb. Od 2020. ravnateljica je Hrvatske knjižnice za slijepe. Predsjednica je Hrvatskoga čitateljskog društva, aktivna u organizaciji akcija koje promiču čitanje i pismenost (Međunarodni dan pismenosti; *Čitam, dam, sretan sam; Minuta za čitanje*), inicijatorica je dodjele Priznanja „Đurđa Mesić“, priznanja koje Društvo dodjeljuje za izvrsnost u promociji čitanja i pismenosti. Glavna je urednica društvenih mreža Društva, piše za časopis *Hrčak*.

Aktivna je članica Zagrebačkoga knjižničarskog društva (ZKD), pronašla se u prvoj radnoj grupi Društva ZKD biciklisti u kojoj je uz druge kolegice pokušala spojiti ljubav prema knjigama i bicikliranju. Bila je urednica mrežnih stranica, administratorica društvenih mreža te je pisala članke za *Novi uvez* i *Bez uveza*. Volontirala je na WLIC-u (World Library and Information Congress) 2019. godine u Ateni, gdje je sudjelovala u posterskoj sesiji predstavljajući ZKD bicikliste.

U Hrvatskome knjižničarskom društvu (HKD) aktivno sudjeluje u radu Komisije za javno zagovaranje i Radne grupe za društvene medije te je administratorica stranice na Facebooku. Piše za *HKD Novosti*. Stalna je članica LPD-a (Libraries Serving Persons with Print Disabilities), sekcije pri IFLA-i (International Federation of Library Associations and Institutions). Na IFLA WLIC-u 2023. u Rotterdamu s kolegicom je primila nagradu za najbolji poster pod nazivom *Voices behind words* u kategoriji *Visual impact*. Pri Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU) vodi *webinar* II.7. Knjižnične usluge za slijepe i slabovidne korisnike, odnosno Knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja standardnog tiska. Za potrebe studenata pozvana je predavačica na pojedinim kolegijima različitih sveučilišta.

Dijana Sabolović-Krajina, doktorica informacijskih i komunikacijskih znanosti te knjižničarska savjetnica, autorica je knjige *Narodne knjižnice u tranziciji – sociološki aspekti* (2020.), poglavlja u knjizi *Growing Community Health Literacy through Libraries: Sharing Global Perspectives* (2020.), kao i brojnih stručnih i znanstvenih radova u domaćim i međunarodnim publikacijama. (Su)urednica je više stručno-znanstvenih publikacija te inicijatorica i organizatorica više domaćih i međunarodnih stručnih i znanstvenih skupova, od kojih se ističu oni za poticanje čitanja i pismenosti te o knjižničnim uslugama i programima za osobe s teškoćama čitanja. Autorica je brojnih izlaganja na domaćim i stranim skupovima, uključujući i svjetske kongrese IFLA-e. U Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici držala je programe edukacije iz knjižničnog marketinga i uvođenja usluga za slijepe i slabovidne u knjižnice. Aktivna je članica više komisija Hrvatskoga knjižničarskog društva. Bila je predsjednica Hrvatskoga čitateljskog društva od 1996. do 2005. te njegova predstavica u Europskom odboru Međunarodne čitateljske organizacije od 1997. do 2007. Dobitnica je više nacionalnih nagrada i priznanja za postignuća i inovativnost u radu (Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge za kulturu, Kukuljevićeva povelja za dugogodišnji rad i značajne rezultate na unapređenju knjižničarske djelatnosti, Nagrada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za ukupni izniman doprinos u razvoju knjižnične djelatnosti i poticanje inovacija u knjižničnoj djelatnosti te Priznanje „Đurđa Mesić“ za izvrsnost u promociji čitanja i pismenosti). U mirovini je od 1. srpnja 2024. godine nakon 39 godina neprekidnog rada u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica, od čega je 24 godine bila ravnateljica ove knjižnice.

Dunja Marija Gabriel, knjižničarska savjetnica, od 2012. radi kao savjetnica za narodne knjižnice u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (NSK). Od 2013. organizira dvogodišnje Savjetovanje za narodne knjižnice kao najveću nacionalnu i međunarodnu konferenciju narodnih knjižničara u Hrvatskoj. Od 2022. aktivno sudjeluje u radu EBLIDA-e (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) koja je usmjerena na jačanje, povezivanje i blisku suradnju europskih knjižnica.

Od 2005. u Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU) u NSK-u održava tečajeve i radionice o knjižničnim uslugama za osobe s invaliditetom, djecu s teškoćama u razvoju i osobe koje ne mogu čitati standardni tisak te tečajeve za narodne knjižnice o knjižničnoj statistici i upisniku knjižnica u RH. Objavljuje stručne i znanstvene radove, organizira domaće i međunarodne skupove te surađuje s domaćim i inozemnim stručnjacima na unapređenju rada narodnih knjižnica u Hrvatskoj. Od 1994. godine članica je Zagrebačkoga knjižničarskog društva i njegova predsjednica od 2004. do 2008. Posljednjih 30 godina aktivno sudjeluje u radu Hrvatskoga knjižničarskog društva (HKD), a 2001. godine osnovala je HKD-ovu Komisiju za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama te aktivno sudjeluje u organizaciji skupova Komisije i prijevoda međunarodnih dokumenata i smjernica za navedenu skupinu korisnika. Idejna je začetnica HKD-ove Nacionalne kampanje za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom „I ja želim čitati!“, bila je zamjenica voditeljice Kampanje (2016. – 2021.) te i sudjeluje u provođenju Kampanje. Bila je članica Stručnog odbora HKD-a te predsjednica Sekcije i Komisije za narodne knjižnice (2018. – 2022.), a sada je članica Komisije za narodne knjižnice. Bila je predstavnica HKD-a u Stalnom odboru međunarodne IFLA-ine Sekcije za knjižnične usluge za osobe s posebnim potrebama kao redovni član (2005. – 2013.) i pridruženi član (2013. – 2017.). Autorica je većeg broja prezentacija i radova održanih na IFLA-inim konferencijama i Svjetskim knjižničarskim i informacijskim kongresima.

**Accessibility Guidelines for Public Libraries : Adapted and
Supplemented Croatian edition / edited by Karolina Zlatar
Radigović and Dijana Sabolović-Krajina. Zagreb : Croatian Library
for the Blind ; Koprivnica : Public library "Fran Galović" Koprivnica,
2022.**

Abstract

The Accessibility Guidelines for Public Libraries have been translated into Croatian from the English versions of their original Finnish version. Although accessibility is widely accepted principle, there is a lack of tools to implement and apply it, and the Guidelines were born out of this need. It is a practical guide for public libraries that gives comprehensive and detailed advice on how to take care of the different users of the library, in particular persons with disabilities and marginalized social groups as well as gender awareness.

Accessibility is considered as part of library management. It covers a wide range of equality issues, from the involvement of local community residents in the development of library services, to the recognition of limitations in mobility and accessibility of space and equipment, to the use of multilingualism, multi-literacy and multi-channel communication. Since these are original Finnish guidelines, we have adapted some parts to local circumstances and have aligned or equipped them with references to Croatian recommendations and legislation.

Unlike the Finnish edition, which was published only in electronic form, the Croatian translation was published both as a printed and as an electronic publication.

The guidelines are not binding, but they can be a valuable guide for libraries to work in the absence of similar publications. They also have the advantage of introducing a number of concepts into the Croatian librarian discourse, some of which have not yet been fully implemented in our country, both at the conceptual and practical level, but exist and are applied in other countries. The guidelines take into account the turbulent changes in the global social and technological environment and the resulting numerous challenges in the operation of libraries, including the adoption of new approaches to the principle of accessibility. In today's diverse and complex world, the conversation about library accessibility is more necessary and timelier than ever before. This appropriation is intended to cover the financing of commitments remaining to be settled from previous programming periods.

Keywords: disability, library, marginalization, accessibility, guidelines

Biographies

Karolina Zlatar Radigović was born in 1977 in Zagreb and resides in Samobor. A graduate of the Faculty of Croatian Studies and the Faculty of Philosophy of the University of Zagreb, she holds degrees in journalism and librarianship. Having worked at the City Libraries of Zagreb since 2000, she has spent the longest period in the post of graduate librarian in the procurement and processing of the Novi Zagreb Library. As of 2020, she is the director of the Croatian Library for the Blind.

In addition to being the president of the Croatian Reading Society, she is also an active participant in the organization of activities that promote reading and literacy (International Literacy Day; International Book Giving day; Minute for reading action), initiator of the awarding of the "Đurđa Mesić" award for excellence in literacy promotion. As editor-in-chief of the society's social media outlets, she also writes for the magazine *The Hamster*. As an active member of the Zagreb Library Association, she was also part of the first working group of the ZKD Cyclists, where she tried to combine her love of books with her interest in cycling. She volunteered at the WLIC (World Library and Information Congress) in 2019 in Athens, where she participated in a poster session presenting the Zagreb Library Association's cyclists. As a member of the Croatian Library Association, she actively participates in the work of the Public Advocacy Commission and the Social Media Working Group, and she is the administrator of the Facebook page. She writes for the HKD newsletter. She is a permanent member of the LPD (Libraries Serving Persons with Print Disabilities) section of the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). At the IFLA WLIC 2023 in Rotterdam, she received an award (with her colleague) for the best poster titled "Voices behind Words" in the "Visual Impact" category. At the Croatian Training Centre for Continuing Education of Librarians, she leads the webinar "II.7 Library Services for Blind and Visually Impaired Users," i.e., Library Services for People with Print Disabilities. For the needs of students, she is invited as a lecturer at various university colleges.

Dijana Sabolović-Krajina holds a PhD in information and communication sciences and is a librarian advisor. She is the author of the book *Public Libraries in Transition - Sociological Aspects* (2020) and a chapter in the book *Growing Community Health Literacy Through Libraries: Sharing Global Perspectives* (2020), as well as numerous professional and scientific

papers in national and international publications. She is the editor of several professional-scientific publications and the initiator and organizer of several national and international professional and scientific meetings, out of which those for encouraging reading and literacy and on the topic of library services and programs for people with reading difficulties stand out. She is the author of numerous presentations at national and foreign meetings, including IFLA World Congresses. She held educational programs on library marketing and implementation of services for the blind and partially sighted into libraries at the Croatian Training Centre for Continuing Education of Librarians at the National and University Library. She is an active member of several committees of the Croatian Library Association. She was a chair of the Croatian Reading Association in the period from 1996 to 2005 and its representative in the European Committee of the International Reading Association from 1997 to 2007. She has received national awards and recognitions for achievements and innovation in her work. She retired on 1 July 2024 after 39 years of continuous work at the Koprivnica Fran Galović Public Library, including 24 years in the position of a library director.

Dunja Marija Gabriel, library advisor, has been working as an advisor for public libraries at the National and University Library in Zagreb since 2012. Since 2013, she has been organising the Croatian Conference for Public Libraries as the largest national and international conference of public librarians, which takes place every two years. From 2022, she actively participates in the work of the European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (EBLIDA) which is aimed at strengthening and connecting European libraries and their close cooperation. Since 2005, she has held courses and workshops on library services for persons with disabilities, children with developmental disabilities, and persons who cannot read standard print at the Croatian Training Centre for Continuing Education of Librarians, as well as courses for public libraries on library statistics and library register in the Republic of Croatia. She publishes professional and scientific papers, organises national and international conferences and round tables and cooperates with national and international experts to improve the work of public libraries in Croatia.

She has been a member of the Zagreb Library Association since 1994 and its president from 2004 to 2008. For the past 30 years, she has been actively participating in the work of the Croatian Library Association, and in 2001 she founded the Association's Committee for Library Services for Persons with Disabilities and Persons with Special Needs and actively participates in the organisation of Committee round tables and translations of international documents and guidelines for the specified group of users. She was the originator of the Croatian Library Association's National Campaign for Persons with Reading Difficulties and Dyslexia *I Want to Read, Too!* and was the deputy head of the Campaign (2016-2021); she continues to actively work on the implementation of the Campaign.

She was a member of the Professional Board of the Croatian Library Association and head of the Section and Committee for Public Libraries (2018-2022), and she is currently an active member of the Committee for Public Libraries. She was a representative of the Association (2005-2013) and an associate member (2013-2017) in the Standing Committee of the international IFLA Section for Library Services to People with Special Needs. She is the author of a number of presentations and papers held at IFLA conferences and World Library and Information Congresses.

Knjiga i kako je čitati : priručnik za vođeno čitanje (biblioterapiju) / Ljiljana Sabljak. Zagreb : Medicinska naklada, 2022.

Ljiljana Sabljak

lili.sabljak@gmail.com

Sažetak

Knjiga i kako je čitati upućuje na posebnu povezanost anatomije knjige i anatomije čovjeka. Ta se subpovezanost propituje kroz različite aspekte čitanja. Riječ je o priručniku za vođeno čitanje (biblioterapiju).

Knjiga je podijeljena u tri dijela. U prvom dijelu prikazuju se suvremene teorije čitanja te brojna književna i filozofska promišljanja o čitanju. Drugi dio donosi iscrpan povijesni pregled korištenja književnih tekstova u terapijske svrhe. Zatim se objašnjavaju složeni razvojni procesi čitanja, biblioterapija, vođeno čitanje, ciljano čitanje, kao i uloga voditelja biblioterapijskog procesa te biblioterapija kao sastavni dio programa poticanja čitanja. U trećem dijelu knjige navode se konkretni primjeri biblioterapijskih radionica.

Knjiga i kako je čitati u središte stavlja strategije vođenog čitanja kojim se ciljano uspostavlja interakcija između književnog teksta i čitatelja posredstvom knjižničara, odnosno voditelja čitanja. Kao ishodi tog procesa navode se poticanje čitatelja na daljnje čitanje, produbljivanje njegova znanja, kritičko promišljanje o životu, odnosno razvoj njegovih socijalnih, emocionalnih i komunikacijskih vještina.

Na temelju teorijskih i empirijskih rezultata i nalaza knjigom se skreće pozornost na to da vođeno čitanje daje pozitivne rezultate pogotovo kod socijalne disfunkcije i specifičnih metoda samopomoći, unaprjeđivanja čitateljskih kompetencija, moralne svijesti i kritičkog primanja te intelektualne obrade književnih poruka i struktura.

Na kraju knjige priloženi su obrasci pogodni za evidentiranje i praćenje kvalitete i djelotvornosti pojedinih radionica iz programa vođenog (biblioterapijskog) čitanja. Oni mogu poslužiti prilikom evaluacije programa sa svrhom njihova unaprjeđivanja i prilagođavanja čitateljskim potrebama.

Gljučne riječi: biblioterapija, knjiga, poticanje čitanja, teorije čitanja, vođeno čitanje

Životopis

Ljiljana Sabljak doktorica je informacijskih i komunikacijskih znanosti te knjižničarska savjetnica. Dvadeset godina aktivno se bavi suodnosom knjižničar-knjiga-korisnik u okviru sociologije čitanja, tzv. vođenim čitanjem te poticanjem kreativnosti čitanjem – biblioterapijom. Autorica je dvaju priručnika i stotinjak stručnih i znanstvenih radova te suautorica četiriju projekata s područja psihosocijalnog pristupa čitanju. Članica je više međunarodnih i domaćih udruga, primjerice, ILA-e, IFLA-ina Odbora za narodne knjižnice, Hrvatskoga čitateljskog društva, Hrvatskoga knjižničarskog društva. U Hrvatskome čitateljskom društvu do 2005. godine obnašala je funkciju dopredsjednice, a u Hrvatskome knjižničarskom društvu do 2008. predsjednice Sekcije za narodne knjižnice i predsjednice Komisije za čitanje, koju je i osnovala. Članica je Komisije za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama Hrvatskoga knjižničarskog društva od samih početaka.

Održala je brojna izlaganja i radionice u zemlji i inozemstvu za knjižničare i sve one koji se bave poučavanjem i promicanjem čitanja, pismenosti i očuvanja nacionalne kulture i tradicije. Za svoj rad višestruko je nagrađivana u zemlji i inozemstvu, među ostalim i najvišom nagradom u struci – Kukuljevićevom poveljom, nagradom Međunarodne čitateljske udruge za promicanje inovacija u čitanju u Europi i svijetu, a odlikovana je i Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge za kulturu i njezino promicanje u Republici Hrvatskoj i u svijetu.

Book and How to Read It : Handbook for Guided Reading (Bibliotherapy) / Ljiljana Sabljak. Zagreb : Medicinska naklada, 2022.

Abstract

The *Book and How to Read It* points to a special connection between the anatomy of a book and the anatomy of a person. This interconnectedness is questioned through various aspects of reading. It is a handbook for guided reading (bibliotherapy).

The book is divided into three chapters. In the first chapter, contemporary theories of reading and numerous literary and philosophical reflections on reading are presented. The second part provides an exhaustive historical overview of the use of literary texts for therapeutic purposes. Then the complex developmental processes of reading, bibliotherapy, guided reading, as well as the role of the leader of the bibliotherapy process and bibliotherapy as an integral part of the program to encourage reading are explained. The third chapter of the book contains concrete examples of bibliotherapy workshops.

The *Book and How to Read It* focuses on guided reading strategies which aim to establish an interaction between the literary text and the reader guided by a librarian, i.e. the leader of the reading. Encouraging the reader to read further, deepening his knowledge, critically reflecting on life, i.e. developing his social, emotional, and communication skills, are stated as the outcomes of this process.

Based on theoretical and empirical results and findings, the book indicates that guided reading gives positive results, especially with social dysfunction and specific self-help methods, improvement of reading competences, moral awareness and critical reception, and intellectual processing of literary messages and structures.

At the end of the book there are attached forms suitable for recording and monitoring the quality and effectiveness of individual workshops of guided (bibliotherapy) reading. Their purpose is program evaluation with the purpose of improvement and adaptation to the reader's needs.

Keywords: bibliotherapy, book, encouraging reading, guided reading, theories of reading

Biography

Ljiljana Sabljak holds a PhD in information and communication sciences and is a librarian advisor. For twenty years she has been actively dealing with the librarian-book-user relationship within the sociology of reading, the so-called guided reading, and encouraging creativity through reading bibliotherapy. She is the author of three handbooks and of about hundred professional and scientific papers, and co-author of four projects in the field of psychosocial approach to reading. Also, she is a member of several international and national

associations, for example ILA, IFLA - Committee for Public Libraries, Croatian Reading Association, Croatian Library Association. Until 2005, she held the position of vice-president of the Croatian Reading Association. In the Croatian Library Association until 2008 she held the position of president of the Section for Public Libraries and president of the Committee for Reading, which she founded. She has been a member of the Croatian Library Association Committee for Library Services for Persons with Disabilities and Persons with Special Needs since its very beginning.

She held numerous exhibitions and workshops in the country and abroad for librarians and all those involved in teaching and promoting reading, literacy, and preservation of national culture and tradition. For her work, she received multiple awards in the country and abroad, including the highest Croatian award in the profession - the Kukuljević Charter, the International Reading Association award for promoting innovation in reading in Europe and the world, and the Order of Danica Hrvatska with the image of Marko Marulić for special services to culture and its promotion in the Republic of Croatia and in the world.

Knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja u vrijeme pandemije bolesti Covid-19: zbornik radova / uredila Dijana Sabolović-Krajina.

Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2024.

Dijana Sabolović-Krajina

Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica (Public Library “Fran Galović” Koprivnica)

dkrajina@gmail.com

Željka Miščin

Knjižnice grada Zagreba (Zagreb City Libraries)

zeljka.miscin@kgz.hr

Amelia Kovačević

Tehničko veleučilište u Zagrebu (Zagreb University of Applied Sciences)

amelia.kovacevic@tvz.hr

Sažetak

Zbornik radova *Knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja u vrijeme pandemije bolesti COVID-19*, u izdanju Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (2024.), priređen je na temelju izlaganja s okruglog stola s međunarodnim sudjelovanjem koji je održan 5. studenoga 2021. Organizator stručnog skupa bila je Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, a suorganizatori Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije, Hrvatska knjižnica za slijepe u Zagrebu i Komisija za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama Hrvatskoga knjižničarskog društva. Povod je bila 15. obljetnica usluge za slijepe i slabovidne Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (2006. – 2021.). U središtu zanimanja bila je problematika knjižničnih usluga za osobe s teškoćama čitanja i njihova prilagodba tada kriznoj zdravstvenoj i društvenoj situaciji koju su uzrokovali pandemija bolesti COVID-19, a u Zagrebu i razorni potres.

Zbornik se sastoji od deset radova koji odražavaju različita gledišta o pristupačnosti knjižnica osobama s raznim teškoćama čitanja u kontekstu pandemije bolesti COVID-19 na međunarodnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini. I nakon pandemije njegova je aktualnost u identifikaciji postignuća u pružanju knjižničnih usluga za osobe s teškoćama čitanja, kao i problema u dostupnosti prilagođene građe za čitanje, asistivne tehnologije, korisničkih socijalno-integracijskih programa i edukacije knjižničnog osoblja, što je sve bilo potencirano epidemijom bolesti COVID-19. Zbornik također ističe potencijale knjižnica u socijalnoj inkluziji osoba s teškoćama čitanja, posebice potporom odgojno-obrazovnom procesu, lakšem zapošljavanju te razvijanju kreativnosti i stvaralaštva. Isto tako, pridonosi zagovaranju prava osoba s invaliditetom i osoba s teškoćama čitanja na pismenost i informacije u knjižnicama kao temeljno ljudsko pravo te upućuje na doprinos knjižnica kvalitetnijem i aktivnijem životu osoba s teškoćama čitanja u lokalnoj zajednici i društvu općenito.

Zbornik na kraju donosi i zaključke Okruglog stola koji su usmjereni na sustavniju primjenu knjižničnih usluga za osobe s teškoćama čitanja u smislu standardizacije u temeljnim oblicima za sve knjižnice u Hrvatskoj, kao i u oblicima koji odgovaraju profilima i zahtjevima korisnika specifičnih sredina i mogućnostima pojedinih knjižnica.

Cljučne riječi: knjižnične usluge za osobe s teškoćama čitanja, pandemija bolesti COVID-19, stručni skup, zbornik radova

Životopisi

Dijana Sabolović-Krajina, doktorica informacijskih i komunikacijskih znanosti te knjižničarska savjetnica, autorica je knjige *Narodne knjižnice u tranziciji – sociološki aspekti* (2020.), poglavlja u knjizi *Growing Community Health Literacy through Libraries: Sharing Global Perspectives* (2020.), kao i brojnih stručnih i znanstvenih radova u domaćim i međunarodnim publikacijama. (Su)urednica je više stručno-znanstvenih publikacija te inicijatorica i organizatorica više domaćih i međunarodnih stručnih i znanstvenih skupova, od kojih se ističu oni za poticanje čitanja i pismenosti te o knjižničnim uslugama i programima za osobe s teškoćama čitanja. Autorica je brojnih izlaganja na domaćim i stranim skupovima, uključujući i svjetske kongrese IFLA-e. U Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara pri Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici držala je programe edukacije iz knjižničnog marketinga i uvođenja usluga za slijepe i slabovidne u knjižnice. Aktivna je članica više komisija Hrvatskoga knjižničarskog društva. Bila je predsjednica Hrvatskoga čitateljskog društva od 1996. do 2005. te njegova predstavica u Europskom odboru Međunarodne čitateljske organizacije od 1997. do 2007. Dobitnica je više nacionalnih nagrada i priznanja za postignuća i inovativnost u radu (Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića za osobite zasluge za kulturu, Kukuljevićeva povelja za dugogodišnji rad i značajne rezultate na unapređenju knjižničarske djelatnosti, Nagrada Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu za ukupni izniman doprinos u razvoju knjižnične djelatnosti i poticanje inovacija u knjižničnoj djelatnosti te Priznanje „Đurđa Mesić“ za izvrsnost u promociji čitanja i pismenosti). U mirovini je od 1. srpnja 2024. godine nakon 39 godina neprekidnog rada u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica, od čega je 24 godine bila ravnateljica ove knjižnice.

Željka Miščin viša je knjižničarka, zaposlena u Knjižnicama grada Zagreba kao koordinatorica Knjižnice Marina Držića. Svoje radno iskustvo stekla je u informacijskoj službi Odjela za odrasle. Članica je Komisije za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama Hrvatskoga knjižničarskog društva (HKD) od 2012. godine, a u mandatu 2016. – 2018. te 2018. – 2020. predsjednica je Komisije i članica Stručnog odbora HKD-a. Članica je Komisije za narodne knjižnice (2020. – 2024.). Sudjeluje na domaćim i stranim stručnim skupovima. Objavljuje stručne radove u domaćim i stranim stručnim časopisima i zbornicima. Objavila je nekoliko stručnih radova iz područja bibliografije. Od 2016. godine aktivna je u izradi programa Nacionalne kampanje za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom „I ja želim čitati!“ i voditeljica je Kampanje (2016. – 2024.). Sudjelovala je na Svjetskom knjižničarskom i informacijskom kongresu (WLIC) Međunarodnoga saveza knjižničarskih društava i ustanova (IFLA) 2017. godine (Wrocław, Poljska), 2019. godine (Atena, Grčka) te 2021. godine na IFLA-inoj virtualnoj prezentaciji postera.

Amelia Kovačević viša je knjižničarka zaposlena na Tehničkom veleučilištu u Zagrebu kao voditeljica Knjižnice. Svoje radno iskustvo stekla je kao tajnica Hrvatskoga knjižničarskog društva (HKD), u visokoškolskoj, školskoj te Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Bila je članica HKD-ove Komisije za knjižnične usluge za osobe s invaliditetom i osobe s posebnim potrebama od njezina osnutka do 2022. godine te predsjednica Komisije i članica Stručnog odbora HKD-a u mandatu 2016. – 2018. i 2020. – 2022. Sudjeluje u organizaciji stručnih

skupova i konferencija te objavljuje stručne radove u domaćim i stranim stručnim časopisima i zbornicima. Aktivna je u provedbi programa Nacionalne kampanje za osobe s teškoćama čitanja i disleksijom „I ja želim čitati!“ i zamjenica je voditeljice Kampanje u razdoblju 2020. – 2022.

**Library Services for Persons with Reading Difficulties During COVID-19 Pandemic: Proceedings / edited by Dijana Sabolović-Krajina.
Koprivnica : Public library "Fran Galović" Koprivnica, 2024.**

Abstract

The e-proceedings *Library Services for Persons with Reading Difficulties During COVID-19 Pandemic*, published by the Koprivnica Fran Galović Public Library in 2024, are based on the presentations held at the online Round Table with international participation held on 5 November 2021. The professional meeting was organised by the the Koprivnica Fran Galović Public Library , the Koprivnica-Križevci County Association for the Blind, the Croatian Library for the Blind in Zagreb, and the Committee for Library Services for Persons with Disabilities and Persons with Special Needs of the Croatian Library Association. The occasion for the meeting was the 15th anniversary of services for the blind and partially sighted at the Koprivnica Fran Galović Public Library (2006-2021). The focus was on the problem of library services for persons with reading difficulties and their adaptation to the health and social crises due to the COVID-19 pandemic, and in Zagreb due to the devastating earthquake as well.

The e-proceedings consist of ten papers that reflect different points of view on the accessibility of libraries to persons with different reading difficulties in the context of the COVID-19 pandemic at the international, national, and local level. Although the COVID-19 pandemic is behind us, the e-proceedings identify current achievements in the provision of library services for persons with reading difficulties, but also identify problems in the availability of adapted reading materials, assistive technology, user social integration programs, and library staff education. These problems were potentiated by the COVID-19 epidemic. The e-proceedings also highlight the potential of libraries in the social inclusion of persons with reading difficulties, especially by supporting the educational process, easier employment, and the development of creativity. They contribute to the advocacy of the rights of persons with disabilities and persons with reading difficulties to literacy and information in libraries as a fundamental human right, and indicate the contribution of libraries to a better quality and more active life of persons with reading difficulties in the local community and society in general.

At the end, the e-proceedings present the conclusions of the Round Table. They are aimed at a more systematic implementation of library services for persons with reading difficulties in terms of standardisation in fundamental forms for all libraries in Croatia, as well as in forms that correspond to the profiles and requirements of the users in specific environments and the capabilities of individual libraries.

Keywords: COVID-19 pandemic, librarians' professional meeting, library services for persons with reading difficulties, proceedings

Biographies

Dijana Sabolović-Krajina holds a PhD in information and communication sciences and is a librarian advisor. She is the author of the book *Public Libraries in Transition - Sociological Aspects* (2020) and a chapter in the book *Growing Community Health Literacy Through Libraries: Sharing Global Perspectives* (2020), as well as numerous professional and scientific papers in national and international publications. She is the editor of several professional-scientific publications and the initiator and organizer of several national and international professional and scientific meetings, out of which those for encouraging reading and literacy and on the topic of library services and programs for people with reading difficulties stand out. She is the author of numerous presentations at national and foreign meetings, including IFLA World Congresses. She held educational programs on library marketing and implementation of services for the blind and partially sighted into libraries at the Croatian Training Centre for Continuing Education of Librarians at the National and University Library. She is an active member of several committees of the Croatian Library Association. She was a chair of the Croatian Reading Association in the period from 1996 to 2005 and its representative in the European Committee of the International Reading Association from 1997 to 2007. She has received national awards and recognitions for achievements and innovation in her work. She retired on 1 July 2024 after 39 years of continuous work at the Koprivnica Fran Galović Public Library, including 24 years in the position of a library director.

Amelia Kovačević is a senior librarian employed at the Zagreb University of Applied Sciences as the head of the Library. She has gained her work experience as the secretary of the Croatian Library Association and has worked at university and school libraries, as well as the National and University Library in Zagreb. She was a member of the Croatian Library Association Committee for Library Services for Persons with Disabilities and Persons with Special Needs from its inception to 2022. She served as the President of the Committee and a member of the Croatian Library Association Expert Committee during the 2016-2018 and 2020-2022 terms. She participates in professional conferences and publishes papers in national and international professional journals and proceedings. She is active in implementing the National Campaign for Persons with Reading Difficulties and Dyslexia *I Want to Read, Too!* and was the Deputy of the Campaign during the 2020-2022 period.

Željka Miščin is a senior librarian employed at the Zagreb City Libraries as the coordinator of the Marin Držić Library. She gained her work experience in the information service of the Department for Adults. She has been a member of the Croatian Library Association Committee for Library Services for Persons with Disabilities and Persons with Special Needs since 2012. During the 2016-2018 and 2018-2020 terms, she served as the president of the Committee and a member of the Croatian Library Association Expert Committee. She is also a member of the Committee for Public Libraries (2020–2024). She participates in domestic and international professional meetings and publishes papers in both domestic and international professional journals and anthologies. She has authored several works in the field of bibliography. Since 2016, she has been actively involved in developing the program of the National Campaign for Persons with Reading Difficulties and Dyslexia *I Want to Read, Too!* and is the Campaign manager (2016-2024). She participated in the World Library and Information Congress (WLIC) of the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) in 2017 (Wrocław, Poland), in 2019 (Athens, Greece), and in 2021 at IFLA's virtual poster presentation.

Svijet se vrti oko OSI : iskustveni priručnik za osobe s invaliditetom i o njima / Antonio Milanović. Zadar : Hrvatsko književno društvo, Ogranak Zadar, 2024.

Antonio Milanović

Gradska knjižnica Zadar (Zadar City Library)

antonio.milanovic@gkzd.hr

Sažetak

Svijet se vrti oko OSI – iskustveni priručnik za osobe s invaliditetom zbirka je problemskih kolumni posvećenih problemima osoba s invaliditetom. Knjiga je podijeljena u dva dijela. Prvi dio knjige posvećen je svakodnevnim brigama i crticama iz života osoba s invaliditetom. U tom dijelu na kritički način obrađene su mnoge teme, problemi, poteškoće, svakodnevne situacije koje čine život osoba s invaliditetom. Drugi dio knjige sastoji se od najzanimljivijih dijelova iz brojnih intervjuova osoba s invaliditetom, a tiču se njihovih osobnih stavova o njima važnim temama i problemima koji ih okružuju. Osim o problemima i poteškoćama s kojima se suočavaju osobe s invaliditetom, autor progovara i o brojnim kontroverznim temama koje se odnose na populaciju s invaliditetom, a o kojima se još uvijek premalo govori. Iako se u naslovu knjige nalazi riječ priručnik, ta se riječ u ovom kontekstu koristi metaforički jer je knjiga posvećena svima onima koji se prvi put susreću sa svim onim što čini invaliditet ili o tome žele više naučiti. Premda je cilj knjige učiniti život osoba s invaliditetom vidljivijim, prenijeti njihova razmišljanja i stavove široj javnosti kako bi se promijenila percepcija javnosti o osobama s invaliditetom, knjiga je ujedno odličan poticaj za promišljanje i otkrivanje novih stavova o osobama s invaliditetom.

Ključne riječi: iskustvo, osobe s invaliditetom, priručnik, problem, savjeti

Životopis

Antonio Milanović rođen je 14. ožujka 1988. godine u Zadru, gdje je pohađao osnovnu školu i klasičnu gimnaziju. Godine 2011. završio je preddiplomski studij informacijskih znanosti na Sveučilištu u Zadru, a 2016. godine na istom sveučilištu završava diplomski studij novinarstva i odnosa s javnošću.

Svoju prvu knjigu, autobiografiju naziva *Istinom protiv svih*, koju mediji opisuju kao knjigu koja će potresti Hrvatsku, objavljuje 2019. godine.

Od 2021. do lipnja 2023. godine sudjeluje u projektu *Doras – dostupnost zelenih površina za osobe s invaliditetom* Sveučilišta u Zadru, a 22. prosinca 2022. godine s još dvoje autora u časopisu *Education Sciences* objavljuje svoj prvi znanstveni članak o stavovima učenika i učitelja o mogućoj integraciji GIS-a (GIS je prepoznat kao najbolja geografska informacijska tehnologija koja se može implementirati u nastavni predmet Geografija) u srednjim školama. Trenutačno radi u Gradskoj knjižnici Zadar te piše članke i kolumne za razne portale.

Aktivno se i svakodnevno bori za prava osoba s invaliditetom i sudjeluje u izmjenama zakona koji ih se tiču. Voditelj je i urednik emisije *Bijeli štamp*, koja se prikazuje na lokalnoj televiziji Diadora TV već drugu sezonu.

**The World Revolves Around the AXIS -
Experimental handbook for and about persons with disabilities /
Antonio Milanović. Zadar : Croatian Literary Association, Zadar
Branch, 2024.**

Abstract

The World Revolves Around the AXIS ("axis" - word game in Croatian, Cro. *OSI*, abbreviation of "persons with disabilities") - an experiential handbook for persons with disabilities is a collection of problem columns dedicated to the problems of persons with disabilities. The book is divided into two parts. The first part of the book is dedicated to everyday concerns and highlights from the lives of persons with disabilities. In that part, many topics, problems, difficulties, everyday situations that make the life of persons with disabilities exactly what it is are dealt with in a critical manner. The second part of the book consists of the most interesting segments from numerous interviews of persons with disabilities, and they concern their personal views on topics important to them, as well as the problems that surround them. In addition to the problems and difficulties faced by persons with disabilities, the author also speaks about many controversial topics related to the population with disabilities, which are still not talked about enough. Although the title of the book contains the word handbook, in this context the word is used metaphorically because the book is dedicated to all those who, for the first time, encounter a disability or want to learn more about everything that constitutes it. Even though the goal of the book is to make the lives of persons with disabilities more visible, to convey their thoughts and attitudes to the public in order to change the public's perception of persons with disabilities, this book is also an excellent stimulus for thinking and discovering new attitudes about persons with disabilities.

Keywords: advice, experience, handbook, persons with disabilities, problem

Biography

Antonio Milanović was born on 14 March 1988, in Zadar, where he attended primary school and classical grammar school. In 2011, he completed Undergraduate Studies in Information Sciences at the University of Zadar, and in 2016, he completed Graduate Studies in Journalism and Public Relations at the same university.

In 2019, he published his first book, an autobiography called *Truth Against All*, which the media presents as a book that will shake Croatia. From 2021 to June 2023, he participated in the *Doras - Accessibility of Green Spaces for Persons with Disabilities* project of the University of Zadar, and on 22 December 2022, together with two other authors, he published his first scientific article on the attitudes of pupils and teachers about the possible integration of GIS (GIS is recognized as the best geographic information technology that can be implemented in the Geography subject) in secondary schools.

He currently works at the Zadar City Library and writes articles and columns for various portals. He actively and daily fights for the rights of persons with disabilities and participates in changes to laws that concern them. He is the host and editor of the show *Bijeli štap* (Engl. *White Cane*), which has been running for two seasons on the local television program, Diadora TV.

Vjetar iz udaljenih krajeva: zbirka priča / Tanja Šupe. Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim, 2023.

Ksenija Sobotinčić Štropin

Osnovna škola Pećine (Pećine Primary School), Rijeka

ksenija.stropin@gmail.com

Tanja Šupe

Osnovna škola Pećine (Pećine Primary School), Rijeka

tanja.supe@gmail.com

Sažetak

Ovim izlaganjem predstaviti će se zbirka terapijskih priča *Vjetar iz udaljenih krajeva*, nastalih tijekom višegodišnjeg autoričina profesionalnog rada. Terapijske se priče, prema poznatoj autorici u ovom području Susan Perrow, mogu opisati kao priče koje pomažu vratiti izgubljenu ravnotežu ili osjećaj cjelovitosti. Brojne su studije pokazale terapijski učinak priče, a biblioterapija dobiva sve veću važnost. Da je priča katkada zaista lijek, autorica se uvjerila tijekom svojega dugogodišnjeg rada s djecom. Autorica je odlučila ovoj zbirci pridružiti i pjesmice pisane za djecu jer svaka od njih neka je crtica iz života koja može potaknuti maštu. Upravo je mašta onaj svijet u koji svi možemo ući i u kojem ne postoje ograničenja. Ubrzani tempo života često nam ne ostavlja vremena za svijet mašte, a maštu je, baš kao i svaki nježan cvijet, potrebno hraniti i zalijevati. Posebno je to važno u ovim izazovnim vremenima kada postoji svijest da se djeca susreću s mnogim problemima u svom odrastanju. Često priča može biti dobar medij za poticanje djece na razgovor o problemu s kojim se suočavaju. Bušmani, narod iz Afrike, priču uspoređuju s vjetrom koji dolazi iz udaljenih mjesta, što je bila inspiracija za ime ove zbirke. Primarna je njezina namjena pružiti podršku djeci u rješavanju problema s kojima se susreću te dati doprinos primjeni biblioterapije u radu odgajatelja, učitelja i ostalih stručnjaka. Priče i pjesmice iz ove zbirke namijenjene su djeci predškolskog i mlađeg školskog uzrasta. Autorica je ostvarila suradnju sa Zakladom Čujem, vjerujem, vidim iz Zagreba koja je ovu zbirku izdala u audioformatu. U planu je izrada niza slikovnica prema pričama iz ove zbirke. Pažljivo osmišljene ilustracije bit će dodatan poticaj za dječju interakciju sa sadržajem priče.

Ključne riječi: biblioterapija, djeca mlađeg školskog uzrasta, predškolska djeca, terapijska priča

Životopis

Ksenija Sobotinčić Štropin magistra je bibliotekarstva i profesorica Hrvatskog jezika i književnosti s posebnim interesom za medijsku, informacijsku i digitalnu pismenost te građanski odgoj i obrazovanje. Radi kao stručna suradnica knjižničarka u OŠ Pećine u Rijeci i OŠ „Klana“ u Klani. U zvanje stručnog suradnika mentora promovirana je 2023. godine. Završila je edukaciju za voditeljicu programa Građanskog odgoja i obrazovanja te program redovito provodi u OŠ Pećine i OŠ „Klana“ od 2017. godine. Također je završila certificirane strukturirane tečajeve u Ljubljani *Developing Emotional Intelligence* i *Teaching character - positive psychology for every teacher* u sklopu Erasmus+ projekta, Ključna aktivnost 1 (KA1), koji se provodi u OŠ Pećine te primjenjuje metode kreativnog djelovanja uz pomoć PERMA

modela. U školskoj knjižnici provodi digitalnu pismenost nakon sudjelovanja na IRIM-ovim edukacijama: STEM u zajednici, Umjetna inteligencija u STEM edukaciji, Croatian makers liga te Revolucija digitalne pismenosti. Mentorica je učenicima na mnogim natjecanjima i projektima kao što su *Čitanjem do zvijezda*, *Digitalni inovacijski inkubator*, *Croatian makers liga*, *Čitanje naglas*, *Čitanje ne poznaje granice*, *Lidrano* i dr. Voditeljica je školskog čitateljskog kluba i izvannastavne aktivnosti *Mladi knjižničari* te provodi školske projekte *Medijska pismenost u školskoj knjižnici*, *Revolucija digitalne pismenosti* i *Dotakni priču*. Pri provođenju odgojno-obrazovnog rada u školskoj knjižnici osobitu pozornost posvećuje aktivnostima poticanja čitanja te aktivnostima s temom medijske, informacijske, građanske, digitalne i emocionalne pismenosti, o čemu redovito izvještava na službenim mrežnim stranicama obiju škola u kojima radi. Članica je stručnih knjižničarskih udruga Knjižničarsko društvo Rijeka te Hrvatska mreža školskih knjižničara. Sudjeluje na stručnim skupovima knjižničara kao izlagačica raznih tema iz područja knjižničarstva. Autorica je objavljene pjesmarice *Četiri godišnja doba*.

Tanja Šupe voditeljica je programa rane intervencije za djecu s oštećenjem vida i Prve dječje knjižnice za djecu s oštećenjem vida u sklopu osnovne škole Pećine u Rijeci. Područje njezina profesionalnog interesa čine djeca s oštećenjem vida čije interese promiče u svom profesionalnom radu posljednjih 17 godina s dvaju profesionalnih aspekata: kao edukacijski rehabilitator i knjižničar.

Kao voditeljica navedenih programa kontinuirano radi na stvaranju boljih uvjeta za djecu s oštećenjem vida. Njezino profesionalno djelovanje obuhvaća edukaciju, rehabilitaciju, pristup informacijama i socijalnu uključenost. U cilju podizanja kvalitete njihova života i svog profesionalnog razvoja objavila je niz stručnih članaka, priručnik za rad s djecom oštećena vida i slikovnice prilagođene za djecu s oštećenjem vida – taktilne slikovnice.

Doprinos struci dala je vođenjem raznih projekata, brojnim suradnjama s različitim institucijama i sudjelovanjem u međunarodnim projektima. Kontinuirano sudjeluje u edukaciji stručnjaka i kolega, kreira digitalne sadržaje koje dijeli kroz inovativne primjere dobre prakse. Godine 2021. stekla je zvanje savjetnika. Taktilna slikovnica kao medij kojim djeca s oštećenjem vida mogu spoznavati svijet koji ih okružuje njezino je posebno područje interesa. Promocija taktilne slikovnice, pomicanje granica u izdavaštvu, asistivna tehnologija, mogućnosti i rješenja u području inkluzivnog obrazovanja djece s teškoćama u razvoju neke su od tema kojima se bavi u svom radu. Spajajući profesionalni interes i dječju književnost kao hobi objavljivala je u dječjim časopisima (*Sovica* i *Smib*), izdala je zbirku terapijskih priča i dvije slikovnice od kojih je jedna nagrađena na književnom natječaju „Ovca u kutiji“. Sudjelovala je u radijskoj emisiji *Priče koje pomažu* radijske postaje Radio Rijeka s dvije svoje terapijske priče koje su snimljene kao radiodrama. Upravo su terapijske priče način na koji može spojiti svoje profesionalno iskustvo i ljubav prema pisanju za djecu.

Wind from Distant Regions : Collection of Stories / Tanja Šupe. Zagreb : Čujem, vjerujem, vidim Foundation, 2023.

Abstract

This presentation will present a collection of therapeutic stories *Wind from Distant Regions*, created during the author's many years of professional work. Therapeutic stories, according to the well-known author in this field, Susan Perrow, can be described as stories that help

restore a lost balance or sense of wholeness. Numerous studies have shown the therapeutic effect of stories, with bibliotherapy gaining more and more importance. Through her many years of work with children, the author has ascertained that sometimes stories really are a medicine. As an addition, the author decided to add poems written for children to this collection, because each of them is a line from life that can stimulate the imagination. Imagination is exactly that world that we can all enter into and in which there are no limits. The accelerated pace of life often does not leave us time for the world of imagination, and imagination, just like every other delicate flower, needs to be fed and watered. This is especially important in these challenging times when there is awareness that children face many problems as they grow up. Often a story can be a good medium to encourage children to talk about a problem they are facing. The Bushmen or the San peoples from Africa, compare stories to the wind coming from distant places, which was the inspiration for the name of this collection. The primary purpose of this collection is to support children in solving the problems they encounter, as well as to contribute to the application of bibliotherapy in the work of educators, teachers, and other professionals. The stories and poems from this collection are intended for children of preschool and younger school age. The author collaborated with the *I Hear, I Believe, I See* Foundation from Zagreb, which published this collection in an audio format. The plan is to make a series of picture books based on the stories from this collection. Carefully designed illustrations will be an added stimulus for children's interaction with the content of the story.

Keywords: bibliotherapy, preschool children, therapeutic story, younger school age children

Biographies

Ksenija Sobotinčić Štropin is librarian and professor of Croatian language and literature with a special interest in media, information and digital literacy, and civic education. She works as a professional associate librarian at the Pećine Primary School in Rijeka and Klana Primary School in Klana. She was promoted to the title of professional associate mentor in 2023. Furthermore, she completed her training as a leader of the Civic Education Program and regularly implements the Program in the Pećine and Klana primary schools since 2017. She also attended the certified structured courses in Ljubljana, Developing Emotional Intelligence and Teaching Character - Positive Psychology for Every Teacher, as a part of the Erasmus+ mobility project in the Pećine Primary School and has applied the PERMA methods covered by the Erasmus + education in the school library. She has implemented digital literacy in the school library after participating in IRIM's educations: STEM in the Community, Artificial Intelligence in STEM Education, Croatian Makers League, and Revolution of Digital Literacy. She has mentored pupils at many competitions and projects such as *Reading to the Stars*, *Digital Innovation Incubator*, *Croatian Makers League*, *Reading Aloud*, *Reading Knows No Borders*, *Lidrano*, and others. She is the head of the school's reading club, extracurricular activity *Young Librarians*, and leads school projects: *Media Literacy in the School Library*, *Revolution of Digital Literacy*, and *Touch the Story*. In the school library she pays special attention to activities that encourage reading and activities on the topic of media, information, civic, digital, and emotional literacy, on which she regularly reports on the social media of both of her schools. She is a member of the professional librarian associations Rijeka Library Association and Croatian Network of School Librarians. She participates in the professional education of librarians as a presenter of various topics in the field of librarianship. She is the author of the published songbook *Four Seasons*.

Tanja Šupe is the head of the early intervention program for visually impaired children and the First Children's Library for Visually Impaired Children at the Pećine Primary School in Rijeka. Her professional area of interest is visually impaired children, whose interests she has been promoting in her professional work for the past 17 years from two professional aspects as an educational rehabilitator and a librarian.

As the manager of the aforementioned programs, she continuously works to create better conditions for children with visual impairments. Her professional activities include education, rehabilitation, access to information, and social inclusion. In order to improve the quality of their lives and their professional development, she published a number of professional articles, a manual for working with visually impaired children, picture books adapted for children with visual impairment - tactile picture books.

She contributed to the profession through the management of various projects, numerous collaborations with various institutions and participation in international projects. She continuously participates in the education of experts and colleagues, creates digital content that she shares through innovative examples of good practice. In 2021, she obtained the title of advisor. Tactile picture books as a medium through which visually impaired children can learn about the world around them are her special area of interest. Promotion of tactile picture books, pushing the boundaries in publishing, assistive technology, possibilities and solutions in the field of inclusive education of children with developmental disabilities are some of the topics she deals with in her work. Combining professional interest and children's literature as a hobby, she published in children's magazines (*Sovica* and *Smib*), published a collection of therapeutic stories and two picture books, one of which was awarded at the Sheep in a Box (Cro. *Ovca u kutiji*) literary competition. She took part in the Stories That Help radio show on the Radio Rijeka radio station with two of her therapeutic stories that were recorded as radio dramas. The therapeutic stories are an opportunity for her to combine her professional experience and her love of writing for children.

Financijski i donacijama podržali:

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske
Filozofski fakultet u Osijeku
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Grad Zagreb



NACIONALNA
I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
U ZAGREBU



ISBN 978-953-8176-31-9